

კაჟა ეტზისელო

კოლხური
ფსალმუნები

100-ტომეული

გამომცემლობა „ანკვარსალი“
თბილისი 2020

საქართველოს მწერალთა, მეცნიერთა და
სახობალო მოღვაწეთა საერთაშორისო აკადემია
„ძალღება-საქართველო“

საქართველოს ეროვნული აკადემია

ჰაჰა ეჭრისული

კოლხური ფსალმუნები

თხზულებათა კრებული
100 ტომად

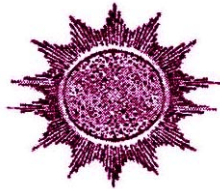
2020

საქართველოს მწიბრალთა, მცენიერთა და
სახობალო მოღვაწეთა საერთაშორისო აკადემია
„ძალღება-საქართველო“

საქართველოს ეროვნული აკადემია

ჰაჰა ეჭრისული

კოლხური ფსალმუნები

ტომი 79

2020

მთ. რედაქტორი

ბია კავთელიშვილი

ფილოლოგიის მეცნიერებათა
დოქტორი, პროფესორი, საქარ-
თველოს მწერალთა, მეცნიერთა
და საზოგადო მოღვაწეთა
საერთაშორისო აკადემია
„ქალდეა-საქართველო“-ს
აკადემიკოსი

© ვაჟა ეგრისელი, 2020

გამომცემლობა „**უნივერსალი**“, 2020

თბილისი, 0186, ა. ჰოლიბაოვსკაიანს №4, ☎: 5(99) 33 52 02, 5(99) 17 22 30
E-mail: universal505@ymail.com; gamomcemlobauniversali@gmail.com

ISBN 978-9941-26-572-3 (ყველა ტომისთვის)

ISBN 978-9941-26-886-1 (79 ტომი)

* * *

ვაჟა ებრისელი დაიბადა ხობის რაიონის სოფელ ხორბაში. ბანათლებით იურისტი და ინჟინერია. 1983 წელს დაამთავრა მოსკოვის მაქსიმ გორკის სახელობის მსოფლიო ლიტერატურის ინსტიტუტი. ორმოცამდე წიგნის ავტორია. თარგმნილი და ცალკე წიგნებად აქვს გამოცემული საზღვარგარეთის ქვეყნების ორმოცდაათამდე ახალგაზრდა პოეტის ლექსების მცირე ანთოლოგია – „ოქროს მტვერანი“, აღექანადრა სმირნოვა-კოზლოვას მონობრაფია – „ბრიუსოველი – ალიო მაშაშვილი“, ფილორ ტიუტჩევის ლექსები და სხვა.

1993 წელს გამოვიდა პოეტის ათასგვერდიანი, ორი ათასამდე ლექსის მომცველი ერთტომეული – „იმჟნ ნათელი“ ხოლო 2002 წელს საქართველოს რესპუბლიკის გამომცემლობა „მოლოდინმა“ გამოსცა ვაჟა ებრისელის „კოლხური უსალგუნავი“-ს ხუთტომეულის ათასზე მეტ გვერდიანი პირველი ტომი, როგელშიც ორიათასზე მეტი პოეტური ძმნიღება იყო დაბეჭდილი. 2006, 2007, 2008 წლებში გამოვიდა პოეტის მეორე, მესამე, მეოთხე ათას-ათას გვერდიანი ტომეულები, ხოლო 2011 წელს დაიბეჭდა პოეტის მესუმე, 1575 გვერდიანი ტომი, როგელშიც 2500-ზე მეტი ლექსია დასტაბეული.

ვაჟა ებრისელის შემოქმეღებაზე ორმოცამდე მონობრაფიაა დაწერილი და ცალკე წიგნებად გამოცემული.

ვაჟა ებრისელი საქართველოს და მსოფლიოს რამდენიმე მცენიერებათა აკადემიის ნამღვილი წევრია... 2016 წლიდან საქართველოს მწერალთა, მცენიერთა და საზოგადო მოღვაწეთა საერთაშორისო აკადემია „ქალღმა-საქართველო“-მ და საქართველოს ეროვნულმა აკადემიამ დაიწმეს ქართული პოეზიის რაინდის, საქართველოს მწერალთა კავშირის, ვაჟა-ფშაველასა და ბალაკტიონ ტაბიძის პრემიების დაწარებატის, ღირსების ორდენის კავალერის, ქართული კულტურის დესკანის მეღლისა და „ღიოსკურია 2005“-ის, მწვიღობის ოქროს პარსკვლავისა და მწვიღობის დროშის ორდენის მფლობელის, სახალხო პოეტის, საქართველოს მწერალთა მცენიერთა და საზოგადო მოღვაწეთა საერთაშორისო აკადემია „ქალღმა-საქართველო“-ს პრემიღენტის, საქართველოს ეროვნული და ფაზისის საერო-სამცენიერო აკადემიის ვიცე-პრემიღენტის,

ავსჯანმართის მმართველობა აკადემიის პრეზიდი-აკადემიკოსის, საქართველოს განათლებისა და საქართველოს ეროვნულ და სოციალურ ურთიერთობათა“ „კარპის“, „აიას“ აკადემიების ნამდვილი წევრის, ჩარბლის, ზუბიდიის, სობის, იყალთოს საპატიო მოქალაქის, ათას-ათას ხუთასზე მეტგვერდიანი ტომეულების „კოლხური უსალგუნების“ (ოცდაათიათასზე მეტი ლექსი) ავტორის – ვაჟა ებრისელის ახალი, რჩეული „კოლხური უსალგუნების“ ოცდაათტომეულის გამოცემა. გამომცემლობა „უნივერსალმა“ გამოსცა პრეზიდის ხუთასზე მეტგვერდიანი, უმაღლეს კოლიბრაფიულ დონეზე შესრულებული ტომეტი. 2019 წლის მიწურულს გამოვიდა „კოლხური უსალგუნები“-ს 100-ტომეულის პირველი ათი ტომი. დანარჩენმა 90 ტომმა (უკლებლივ) მისი სინათლე იხილა 2020 წელს. გამგადაბულია დასაბეჭდალ ვაჟა ებრისელის კლასიკური პოეზიის ანტიკომედი, აბრეთვე, პრეზიდისაღმი მიძღვნილი ქართველი და უცხოელი პოეტების, მმართველისა და საჯოგადო მოღვაწეების (ათასამდე ავტორი) წიგნების (მონოგრაფიების), სტატიების, წერილებისა და ლექსების ოცტომეული და სხვ.

2020 წლის 16 ოქტომბერს გაიმართა ფაზისის (კოლხეთის) საერთო-სამმართველო აკადემიის საერთო კრება, რომელმაც პრეზიდენტის ვაკანტურ ადგილზე ღია კენჭისყრით ერთხმად აირჩია ამავე აკადემიის ვიცე-პრეზიდენტი, ცნობილი პოეტი, ქართული პოეზიის რაინდი, ქართული კულტურის დეკანი, „კოლხური უსალგუნების“ 100-ტომეულის ავტორი, იურიდიულ მმართველობა საპატიო დოქტორი, პროფესორი ვაჟა ებრისელი.

ბაზ. „საქართველოს რესპუბლიკა“,
2020 წლის 22 ოქტომბერი

ჰყავს მეუღლე – ბილდა სუხიშვილი (მწერალი) და ორი ვაჟიშვილი ზურაბი და დანი (ორივე იურისტი) და სამი შვილიშვილი – ვაჟა, ნატა და ლილი. იგი – მძვინვარე შვილია (შვილი ძმა და ორი და).

პოეტის ასტრომეული „კოსმიური პოეზია“

ვაჟა ებრისელის შესახებ დიდი ხნის წინაც ვწერდი: „რუსეთში აკაკის და ბალაქტიონს, დემეტრი არ მიუყვანს რომ ვეზა-დარო. ბავხარ ზღვის დღვას და ნაზ სიონას, რომ აზანზარებს წუმად სამყაროს...“

ამჟამად, როცა პოეტის ზღაპრული კოსმიური „უსაღმუნებოს“ ჯერ არნახული, ჯერ არ ბაბუნელი, ხუთასზე, ათასზე, ათას ხუთასზე მიტვრედიანი „ბაჯალო“, ოქროს ყდაში ჩასმული, ოცდაათტომეული წავიკითხე, ჩემი ძველი აზრი რადიკალურად შევწყვიტე და... დღეს ძველის ბასაბუნად ხმამაღლა ვაცხადებ: ვაჟა ებრისელი არც რუსთაველს, არც აკაკის, არც ბალაქტიონს და... არც მსოფლიოს, არც ძველსა და არც თანამედროვე პოეტს არა ვბავს...

ის პრისტორიული კოლხეთის „ქუტაია“, არსის ჭალაში მდგარი მუხაა, რომელზეც ოქროს საწმისი ეკიდა (რომელიც ბერძენმა კი არა, კელაზგმა იაზონმა მიღესთან ერთად რომ ბაიტაცა).

დიახ, კოლხეთის მითიური ხელწვივის, აიეტის ხელით დარგული, ის ურჩხულ მოღარაჟი მუხაა, რომლის ცადავვიდ ტოტეზე, პოეტმა ოქროს საწმისის „ბონის“ მაგიერ თავისი „კოლხური უსაღმუნებოს“ იბაგმიუვლომელი ასტრომეული დაკიდა და ბაანოცხლა, მიძინებული, დავიწყების ნაცარმომილი, არა მარტო კოლხეთის, არამედ იმდროინდელი სამყაროს ოცდაათტომეულზე მიტ საუკუნოვანი მითებით, ლეგენდებითა და საოცრებებით დახუნდალული ისტორია, რაც კომერსიდან მოყოლებული (ძვ. წ. აღ. VIII საუკუნე) არც ერთი ძველის, არც ერთ კალმოსანს არ ბაუპეითბია.

100-ტომეული... ძველის ბაჩენის დიდან, XXI საუკუნის რიქრაქამდე, ასეთი (5-6 სტრიქონიანი) ვილოსოფიური, რელიგიური, მითოური, ყოვლისმომცველი პოეზია, ჯერ-ჯერობით არავის შეუქმნია დღემდე...“

კოსმოსში კი...

დაბოლოს:

„აიეტის ზღაპრულ კოლხეთს, მტრობისა და სიძულვილის გველუქავი მისწოლია... მათ იცინან იმ იწყება დედამეფის ისტორია“.

ბულნაზ ხარაიჭვილი

პოეტი, ბალაქტიონ ტაბიკის პრემიის ლაურეატი, ჯუმბერ ლეჟავას სახელობის მეცნიერებათა საერთაშორისო აკადემიის პრეზიდენტი

„ბულცივად შეხვდი ყოველ ძეგას, ყოველ კაბეგას.“

ა. პუშკინი

წინასიტყვაობის მამიერ

(დასასრული)

„ჯდა მტირალი წყლისა პირსა“.

თურქსელჩუკების კოალიციურ ჯარსა და დავით აღმაშენებლის ლაშქარს შორის გენერალური ბრძოლა დიდგორთან გაიმართა. საქართველოს ჯარი დავით აღმაშენებელმა დიდგორს განაღება და ბრძოლის დაწყების წინ მგზნებარე მოწოდებით მიმართა თავის ლაშქარს: „... მეომარნო ქრისტესანო! თუ ღვთის რჯულის დასაცავად თავდადებით ვიბრძოლებთ, არამცთუ ეშმაკის ურიცხვ მიმდევართა, არამედ თვით ეშმაკსაც ადვილად დაგამარცხებთ.“ ეს ბრძოლა ქართველების გამარჯვებით დამთავრდა.

დიდგორის ველი – წინაპართა სისხლით გაპოხილი და გათანგული. დიდგორი – ჩვენი ისტორიული სიამაყე. დაუთრგუნველი და დაუმორჩი-

ღებელი, ვითარცა მის წიაღში ნაშობი ერი. დიდ-
გორის მთებით აბიბინებულ მინდვრის სიახლო-
ვეს, ალგეთის წყლის პირას ზის დევმუხლა პოე-
ტი, მას ვეფხის ტყავის ნაცვლად ტანთ პოეზიის
ჯავშანი უმშვენებს და ფიქრებს მისცემია.

„კოლხებს უფალი სწამდათ ოდიდან,
უცებ წარმართთა ხმები მოდიდა.
ლოცვა-ვედრების დგება აღმური
მუხლმოდრეკილი მივალ
ჭყონდიდთან,
მსხვერპლად შევწირავ –
„კოლხურ ფსალმუნებს.“

მუხების ღმერთს უსაზღვროდ ეამაყება,
რომ იმ ბრძოლაში, რომელსაც საქართველოს
სამეფოს გაერთიანება ედო საფუძვლად, უდიდე-
სი წვლილი, მისმა პირდაპირმა წინაპარმა –
მწიგნობარმა და მეფის გამზრდელმა – გიორგი
ჭყონდიდელმა შეიტანა.

„აწ არ შევლის სამისნო,
არც შატილი,
არც დელფოს,

და დღეს მიწა იბერის,
არის დიდი სამეფო,
სიკვდილის და სიბერის“.
1993 წ.

მეომარ მგოსანს ეამაყება – „იმ ოქროს ხანის – მეთორმეტის“ გახსენება და ეტირება დღევანდელი დაღატის, გაუტანლობისა და უგულობის გამო. მისი ცრემლები დიდგორის ველს უერთდება და...

„ახლა საქართველოში
არც დღეა და არც ღამე,
აი, მე რა მაწამებს...
მთვარეც არ ახამხამებს –
მზით გატრუსულ წამწამებს.“
1992წ.

გარინდულია დიდგორიც, მთები ერთმანეთს ეჩურჩულებიან, მათი ფიქრთა დინება გადადის მეთორმეტე საუკუნეში, საიდანაც ისმის ხმლების უღრიალი, მეომართა ყიჟინა, მიწაზე ეცემიან აბჯარდამსხვრეული მეომრები. ბრძოლის შუაგულში „ამირანივით“ ასვეტილა ხმაღაუტეხელი მეფე – აღმაშენებელი დავით. პოტი ნათლად ხედავს ამ სურათს:

„თვალეში –
ქართველის წარსულს ჩაეცქერი:
მესმის ყიჟინა,
გმინვა, გნიასი,
ვით საზღაურის მტრისათვის მიგება
სიკვდილ-სიცოცხლის ჰარმონიაში
ხმალი საბრძოლოდ
ელვასავით მიიდრიკება.
დიდგორის მკერდზე სისხლთა
მნთხეველი,
ქართველები კვლავ დგანან პირველნი,
და საქართველო –
მათი წმინდა საკურთხეველი,
სავსეა თავით, – შესაწირველით.
დაღლილი მთები დგანან უძრავად,
ღამით ტანჯული მოლოდინი
წამებს დაითვლის,
და-აჰა! ბნელში, ქართლის
მტერთა შესამუსრავად,
მოდის სიკვიდლი! – მეფე დავითი.“

„ესაა პიროვნებისა და ისტორიის ახლებური დანახვა. სიკვდილი თავის მატერიალურ გა-

მოხატულებაში არის ყოვლისმომსვრელი ძალა რომლის წინაშე ერთნაირად უსუსურია მეფეც და მონაც, მდიდარიც და ღარიბიც. მეფე დავითის ასეთი პლასტიკური სახით წარმოჩენა ვაჟა ეგრისელის საოცარ ნიჭიერებაზე მეტყველებს...“

(პროფ. მ. ბადრიაშვილი).

ასეთი დაინახა ვაჟა ეგრისელმა „მესიის მახვილი“ და გაახსენდა დავითის მემბტიანის სიტყვები:

„...და საქმენი მისნი, რომელნი მან ქმნა და ადასრულნა, რომელნი ჩვენ მცირედითა და ყოფლად კნინითა სიტყვითა წარმოგვიჩენიან, დიდთა მათ და მოთხრობად შეუძლებელია საქმეთა მისთაგან და ბრძენთაგან – ლომსა, და ფესვისაგან მცირისა-ყოვლისა ქსოვილისა ვითარებას საცნაურ ყოფად ვმეცადინეობთ ვითარცა აჩრდილისაგან – კაცსა, რომელნი ესე შეძლებულ არიან ყოფად...“ ახლა ჭყონდიდელს გადასწვდა მისი ფიქრი, რომ არა იგი, ეს ბრძოლაც არ იქნებოდა ალბათ. არადა, დავითის ვაჟკაცობამ, მისმა ბრძნულმა პოლიტიკამ და ქართველი ხალხის თავგამეტებულმა ბრძოლამ გადაარჩინა XII საუკუნის კავკასია. როგორც გამუსულმანებას, ისე

ფიზიკურად განადგურებას. გაჰყურებს პოეზიის
აბჯარ ასხმული პოეტი დიდგორს და თავადაც
ჟინით ანთებულა.

„გაყურებ დიდგორს,
ქსანს და ასპინძას,
ქველი,
ამაყი და თავმომწონე.
ჩემი კრწანისით და ბარაბდით
მეწვის
თვალეები,
შენს დიდ წარსულში
მიღვენთილი სევდის
კოცონი,
მამულო! ჩემში არასოდეს
მიინავლება...“

„როგორც დავით აღმაშენებელი ომის დამ-
თავრების შემდეგ დიდგორს, – ასე გადაჰყურებს
ვაჟა ეგრისელი XX საუკუნის შემოქმედთა
უზარმაზარ „ბრძოლის ველს“ (შოთა წიქარიძე,
გენერალი) რადგა:

„ფრთები უფალმა უბოძა.
ფრენას დაჩვეულს ისედაც,

თვალებს კოლხეთში ახელდა
ყრმა,

ვისაც გუნდი მისდევდა,

მამაც ზღვარგადამლახველთა...“

დიდგორის ველზე განფენილ აჩრდილებს შორის ნათლად ხედავს მუხარადშემოხვეულ, ხმლით შუბლგახლეჩილ წინაპრებს, რომელთა ხსოვნა მის უხარმაზარ ტომეულებში დაივანებენ სამარადისოდ...

„წარსულის, აწმყოსა და მომავლის კვარცხლბეგზე ამაყად შემდგარი პოეტი ვაჟა ეგრი-სელი სილამაზის, ცოდნის და რწმენის ერთიანობის სანიმუშო მაგალითი, დღეგრძელობის ღირსი კაცია... დღეგრძელი იყავი, ბატონო ვაჟა!“

/ნოდარ ჭითანავა, პროფესორი/.

ზეციური და მიწიერი

ფშავი ზაფხულის სიმწვანით შემოსილა, ახლად ამოწვერილი ლურჯკაბა იები კეკლუცად დანანაობენ და ნაზად ელიციციციბიან მათ ფეხქვეშ გართხმულ კონდარს. ქედები თოვლიან კალთებს იბერტყავენ...

ზეციურ სივრცეში გოლიათი, ნაბადმოსურული ღმერთ-კავი გადმომდგარა და გოგორაზდ დაჰყურებს საკუთარი ფანტაზიით გაიდიალეზბულ ბუნების საოცრებებს. იქეთ კი, დასავლეთით-ლეგენდებით დახუნძლულ კოლხურ მიწაზე მყარად დგას – „სიხარულის თვალი მოხეტე“. პროექტი ფრთებშესხმული შეჰყურებს გაჩახახახებულ სივრცეს, სადაც უზარმაზარ მოკიაფე ვარსკვლავად ილანდება ვაჟა-ფშაველა.

თვალმოუშორებლად უყურებს ზეციურ ვაჟა-ფშაველას, ჯერჯერობით მიწიერი ვაჟა ეგრისელი.

„...ვაჟა ეგრისელის საით ჩვენ მეორე ვაჟა-ფშაველა გვყავს XXI საუკუნეში. მრავალი წიგნი მიეძღვნება მომავალშიც მისი პროექტური სამყაროს შესწავლას, რადგან მეტაფორის – ამ უპირველესი პროექტური კომპონენტის გარეზე ლექსი, პოეზია არ იქნებოდა მიმზიდველი და ამალღებუი ადამიანური გრძნობებისა. ვაჟა ეგრისელი პროეტურ მეტფორათა, ანუ პოეზიის დიდოასტატია...“ /ჯიბო ლომაშვილი, ვაჯა-ფშაველას საზოგადოების თავმჯდომარე, აკადემიკოსი/.

„მეძახის შენი ცად და სინათლე,
რა სანატრელი,
რა საამო
უამი მოვიდა,
მტვრევის ხმა მესმის საკუთარი
სულის და ძვალის
და ამოვდივარ მიწიდან და
სიმყუდროვიდან...
მე ამოვდივარ...
ამოვდივარ
ბალაცის ძალით.“

ვიმეორებ, ჯერჯერობით მიწიერი ღმერთ-კაცი მორცხვად უყურებს ზეციდან გადმომდგარ ნაბდიან მგოსანს.

ზეციური ღმერთ-კაცი ღიმილს უგზავნის სეხნია ვაჟა ეგრისელს და ჯაჭვს აძლევს:

„ღვთის მგმობელს, აი, ეს ჯაჭვი
ხელ-ფეხზე ედვას, მანამდე –
კეთილის მქმნელი იგვემოს,
მით არ ემდუროს, სანამდე.“

მიწიერი მიხვდა, რომ ზეციურმა მისი სი-
მაღლე იგრნო და თავის თანასწორად დაღანდა,
ხელი ასწია და დაიქუხა:

„ფრთების ფათქუნი მესმის
სივრცეთა –
 ცა ვარსკვლავებმა
გადაიქროლეს –
ოქროს ეტლების ცივი ციაგით.
მწუხრში დამეძებს
 სიხარულს
თვალი მოხეტე.
და მოწყალებით, ღმერთო,
 მომხედე –
ქართულ მიწაზე
დგება ჩემი ხმის –
 – განთიადი.“

„...მწერლები და მეცნიერები ვაჟა ეგრისე-
ლის სახელის „ვაჟას“ გამო კი არ „უნათესავე-
ბენ“ დიდ ვაჟა-ფშაველას, არამედ ერთნაირი სუ-
ლიერი და პოეტური სამყაროსთვის. ვაჟა-ფშავე-
ლა ლუკა რაზიკაშვილად რომ „დარჩენილიყო.“
მაშინ აკადემიკოსი შალვა მჭედლიშვილი თავის

მონოგრაფიაში: „ტრადიციულისა და ნოვატორულის გაგებისათვის ვაჟა ეგრისელის შემოქმედებაში“, ასე დაწერდა: „ვაჟა ეგრისელი სახისმეტყველებაში ყველაზე მეტად ენათესავება მეტაფორების გვიგინოსან მეფეს – ლუკა რაზიკაშვილს, ბრწყინვალე პოეტებს: გრიგოლ ორბელიანს, გიორგი ლეონიძეს და რუს პოეტს სერგეი ესენინს..“

/ეთერ არაბული, ფილოლოგი, ლოგოპედი/.

ზეციურმა ვაჟა-ფშაველამ ხელი გაუწოდა ვაჟა ეგრისელს.

„... ვაჟა ეგრისელის მთელი შემოქმედება – ვაჟა ფშაველასეული მაღალ პოეტური, მეტაფორული აზროვნების ნიმუშია! (ანა ქველიძე, ლიტერატორი).

ორბეგმა ფრთები გაატყლაშუნეს და ცაში აიჭრნენ... მიწიერმა ღმერთ-კაცმა, ზეციური ღმერთ-კაცის ხმით დაამღერა:

– „შენს მღერას ჩონგურის ხმაზე რაღა სამოთხვე სჭირია?!“

მიწიერმა და ზეციურმა ქართველმა მგოსნებმა კაცობრიობის ყველაზე მტანჯველ კითხ-

ვას გასცეს პასუხი. მათ სიცოცხლეზე შეყვარებულის თვალთ შეხედეს უღმერთო და უსწორმასწორო წუთისოფელს და იმავე სიცოცხლის სახელით მოითხოვეს დათრგუნვა ყველა უსამართლობისა“ ... მეცხრამეტე საუკუნეში მთას მოეველინა სწორუპოვარი ტრუბადური – ვაჟა ფშაველა. მეოცეში ზღვა დალაშქრა უბადლო ორფეოსმა – ვაჟა ეგრისელმა, რომელმაც ბობოქარი სტიქია ფეხის წვერებზე დააყენა და ხმელეთის იქით გადაახედა...“

მთები ფშავიდან, ზღვა – კი კოლხეთიდან სიყვარულის სუნთქვას უგზავნიდნენ მათ გამაიდვალებელ ღმერთ-კაცებს...

უცებ ნათქვამი

ვაჟა ეგრისელის ახალი წიგნის
წამიერი ბალაკითხვისას:

საქართველოს ხომ რამდენი ხანია, პოეტთა ქვეყნას უწოდებენ. ყოველ შემთვევაში, საქართველო სავსეა „სემიპოეტებით“ მაინც. semi-poeta – „ნახევარ პოეტი“ – დიდმა პოეტმა ჰორაციუსმა რომ თქვა, ორი ათასი წლის წინათ.

ხოლო, „პოეტი სრული“ – საქართველოში მოიძებნება ოდენ თითზე ჩამოსათვლელი, მათ შორისაა – **ვაჟა ეგრისელი**.

ამაში კვლავაც დამარწმუნა მისმა ახალმა, ტანოვანმა ლექსთა კორპუსმა, შესაფერისად და შესატყვისად მქუხარე სახელით: „იქმენ ნათელი“ (1993 წ.).

ასეთი წიგნი – თვითონ ავტორის სიტყვები რომ მოვიშველიოთ ისტორიის ვრცელ მინდორზე არასოდეს არ დადუმდება...

ვაჟა ეგრისელი – ჭეშმარიტად, თანამედროვე დიდი ქართველი პოეტია...“

ლევან სანიკიძე

ქრისტეშობითგან

1993 წლის 22 ივლისი.

ნათელა ბოხელაშვილი

ნაწევები წიგნიდან – კოლხი პოსეიდონი

კოლხურ პეგასზე ამხედრებული პოეტი

გავრძელება შემდეგ ტომში

აღქმა ანუ საოცრებათა სამყაროში

ადამიანის სულიერი სამყარო უკიდევანოა, ასევე უსაზღვროა მისი შემოქმედებითი ლტოლვა უსასრულობისკენ.

როგორც გენიოსი ვაჟა-ფშაველა ამბობდა – დედამიწაზე ორი კაციც რომ დარჩეს, პოეზია მაინც იარსებებსო, რადგან პოეზია ადამიანის გრძნობის გამოხატვააო.

პირდაპირ უნდა ითქვას, რომ დაუჯერებლადაც კი მიმაჩნია პოეტ ვაჟა ეგრისელის მართლაც უსაზღვრო და უკიდევანო პოეტური შემოქმედება, რასაც მრავალი წესი და გამოკვლევა მიეძღვნა. ვიემორებ, მართლაც რომ უსაზღვროა. ვინც გაეცნობა ვაჟა ეგრისელის პოეზიას, ჭეშმარიტად დაწმუნდება. იმაში, რომ უფალს და არსთ გამრიგეს მისთვის უბოძებია – ნიჭი მგალობლისა.

ვაჟა ეგრისელის უბადლო პოეზიას ათასობით თაყვანისმცემელი და შემფასებელი ჰყავდა და დღესაც ჰყავს, როგორც ჩვენში, ასევე ჩვენს საზღვრებს გარეთ, მაგრამ განსაკუთრებული მოწონება დაიმსახურე აფხაზეთიდან დევნილი მწერლისა და დრამატურგის (აფხაზეთის მეცნიერებათა აკადემიის მწერალ-აკადემიკოსის), მრავა-

ლი რომანისა და პიესის ავტორის, მსოფლიოს (ბელგია) საერთაშორისო ფესტივალის – გრანპრის მფლობელის, ქალბატონ ტატო დიოსკურელის წინამდებარე წიგნმა – „აღქმა“ მზერას სტეორცნის ვაჟა ეგრისელის შემოქმედებას, სრულიად ახალი კუთხით აღიქვამს დიდ პოეზიას.

ვაჟა ეგრისელის პოეზიას პოეტურ აღქმაში მწერალი ალაპარაკებს მთელ სამყაროს: მზეს, მთვარეს, ვარსკვლავებს, უცხო პლანეტებს, ზღვას და ოკეანეს, მთებს და მწვერვალებს, მიწაზე – ნადირს, ცაში – ფრინველს. საუკუნეებს და ათასწლეულებს. ამტყველებულია ყველაფერი – ჩვენი გარემომცველიცა და საკუთარ გრძნობა-გონებაში წარმოჩენილი, რითაც შექმნა ახალი, თვალით უხილავი სახეები მოქმედი პირებისა. უჩვეულო მაინც ისაა, რომ ნაწარმოები აგებულია პოეტის სხვადასხვა დროს გადაღებული სურათების აღქმით. ადვილი შესაძლებელია მწერლობაში ეს მეთოდი არც ისე ხშირი მოვლენა იყოს... და ყოველივე ამან შესაძლებელია მწერლობაში ეს მეთოდი არც ისე ხშირი მოვლენა იყოს... და ყოველივე ამან შესაძლებელია. რიგი სადავო საკითხები წარმოშვას. ცამ მოულონდელად დაიქუხოს, მშვიდი ზღვა უცებ აღელდეს, გასარკულ ცაზე ელვა

გაკრთეს, მაგრამ ეს ისეთივე საინტერესო იქნება, როგორც პოეტის კატაკლიზმებით საგსე ცხოვრებისეული ისტორიის აღაპარაკება ბუნებასთან – სიცოცხლის სხვადასხვა ეტაპზე, ნაწარმოები თავისებურია, როგორც ფორმით, ასევე შინაარსით, ვითარც ვაჟა ეგრისელის პოეზია, რომელიც სისხლხორცეულად შენივთებულია ცხოვრების მძიმე დარჯჯაკში გამოვლილ ქართულ სულთან და საქართველოსთან.

... ქართული პოეზია ერთ-ერთი უძველესია მსოფლიოში ამიტომ მეტად ძნელია სიტყვის თქმა და მით უფრო მისი რეფორმატორობა.

თითქოს შეუძლებელიც იყო პოეზიაში დღემდე უცნობი და ორიგინალური წვლილის შეტანა, მაგრამ ჩვენდა გასახარად, გამოჩნდა სრულიად უნიკალური შემოქმედი პოეტი – ვაჟა ეგრისელი, რომელმაც თავისი ლექსებით, ჩემი აზრით, გადატრიალება მოახდინა ქართული ლექსის ისტორიაში.

ვაჟა ეგრისელის პოეტური სამყარო ახალ ეტაპს წარმოადგენს ქართული ლექსის განვითარებაში. მომხიბვლელია მისი „კოლხური ფსალმუნები“ და საერთოდ ყველა ლექსი, რომელშიც ასახულია, უპირველეს ყოვლისა, კოლხეთის უძ-

ველესი ისტორია. პოეტმა თავისი არაორდინალური ლექსებით ჭეშმარიტი პიმნი უძღვნა ზღვას და კოლხეთს – ე. ი. საქართველოს.

ვაჟა ეგრისელის სახით ჩვენ ეორე ვაჟა-ფშაველა გვყავს და XXI საუკუნეში მრავალი წიგნი მიეძღვნა მისი პოეტური სამყაროს შესწავლას, რადგან მეტაფორის, – ამ უპირველესი პოეტური კომპონენტის გარეშე ლექსი, პოეზია არ იქნებოდა მიმზიდველი და ამამადღებელი ადამიანური გრძნობებისა. ვაჟა ეგრისელი პოეტურ მეტაფორათა ანუ პოეზიის დიდოსტატია.

სწორედ ასეთმა პოეზიამ შთააგონა ქალბატონ ტატა დიოსკურელს შეექმნა წინამდებარე წიგნი – „აღქმა ანუ საოცრებათა სამყაროში“, რომელიც თავისებური ცდაა ვაჟა ეგრისელის პიროვნების და შემოქმედების ახალი კუთხით წარმოჩენისა.

ჯიბო ლოგაშვილი

ვაჟა ფშაველას საზოგადოების თავმჯდომარე,
აკადემიკოსი.

ტატა დიოსკურელი

*ნაწევები წიგნიდან – აღქმა ანუ
საოცრებათა სამყაროში /ვაჟა-ეგრისელი/*

მზე და მიწა

თვალებდარდიანი მთვარე,
სინუმეში მდგარი კენტად,
რომ გაჰყურებს ცათა
ბაღებს,
დამის კარებს მოიკეტავს,
ცისკრისას კი მზე
შეაღებს.

1973

ბამოცხაღება

ღამე ვერ დააწყნარებს,
შენს ფიქრის ცას ამბოკარს,
იწვიმებს და
 ისეტყვებს...
და სანამ თვალს არ მოკრავს, –
იოანე ღვთისმეტყველს.

1967

ეკლესიასტე და ბილგამეში

გაუკვდავების წყაროს ძებნაში,
აღბათ იცვალა უცებ
ამინდი

და...

დარჩენილნი მზიან ღამეში,
წუხან საწუთროს ამაოებას
ეკლესიასტე და
ბილგამეში.

1964

* * *

სულისწმინდა და უფლის ნათელი,
ამოდიოდა ღრუბლის
ხაროდან.

მზის ხმა ისმოდა მთვარის კონცხიდან,
ვიღაც იღვა და უხაროდა:
არყოფნა ყოფნის
გუელს რომ კოცნიდა.

2004

* * *

ცეცხლმოდებული,
აღმოსავლიდან, –
დასავლეთისკენ ქარები რომ მიჰქრის,
მზე,

ხოხობს მოჰგავს ადრე
აფრენილს.

ამ სიცოცხლის და
ამ ცრემლებს იქით,
უფლის სამოთხედ ჩანს –
ჟველაფერი.

2005

* * *

ის მთაა –

კავკასიონის,

ა, ეს კი ზევსის ხვამლია...

ფაზისს ნისლად რომ ამოდის,

ჰეფესტოს სამჭედლოს კვამლია:

– ამირანის მისაჯაჭვად

ჯაჭვს კვერავს!!!

1968

* * *

მამლები ყივილის ჯოხებით

ბერტყავენ ღამის ხეს...

ირხევა ხერხეული.

მთვარე კი ბორკილგაყრილია.

ცისკრის ვარსკელავი –

საყვირია,

სულიწმიდის ნათელში შეხვეული.

1968

**მიწა აღსავსეა ცოცხალი
გვამებით**

სიკვდილი ჩუმად გვითვალთვალებს,
როგორც ობობა,
რადგან სიცოცხლის ბადეში გავებით.

ზე – მიიკვამლება –

მოკვდავთა ვედრება.

მიწა აღსავსე ცოცხალი გვამებით,

ზეცა კი ვარსკვლავთა –

ცხედრებით.

1993

* * *

სინათლის წვეთი, ვით ევამ ვაშლი
იგემა ცამ და

წამს აეხილა თვალი,
მოუჩანს მთვარე ვით იარა.

მერე მახათას

თბილისის დილამ,

ოქროსთმიანი მზე (ჭაბუკი)

იმშობიარა.

1962

* * *

ირევიან ფიქრები,
სივრცეები შებინდდა;
 ღღებს არ ემეტები;
ხელებს მიტომ გიქნევენ –
ვარსკვლავების მთები და
 ჰერკულესის სვეტები.

1965

ჰენიოხები

ათასწლეულების მერე,
პონტოს სანაპიროზე,
ცვივა ზამთრის ჭირხლივით:
მეეტლე –
ჰენიოხთა*,
ულაყების ჭიხვინი.

1974

* ჰენიოხები – პონტოს სანაპიროზე მოსახლე უძველესი კოლხური (ქართველური) ტომი.

* * *

ცივს და მარტოსულს მიმჯდარს
სიჩუმეში,
მუხლზე უწყვია მნათთა კლავიშები
და თავს იწონებს მთვარის
როიალი.

ყოფნას მიჯაჭვულნი,
მალე აიშვებენ –
შენი ღამეები ცაში მორიალე.

1968

* * *

შავი ზღვა შავს რატომ იცვამს,
თუკი ერთი სულიერიც,
მისი ხელით არ დამსრჩვალა?!
ან ეს ცოფიანი ქარი,
ნაპირისკენ რომ იჩქარის,
ხმელზე რად ყრის ზეირთთა
ჩაღას?!

1969

ბლუზის ფესვიშველა ბიჭი

ახლა,

როცა წარსულიდან,
ვისმენ ჭრიჭინების ჭრიჭინს,
მაგონდება ჩემი თავი:
სოფლის გზაზე მიმავალი –
გლუხის ფესვიშველა ბიჭი.

2003

* * *

ადამის ძე გაჩენიდან,
შესციცინებს,
როგორც იმედს
და მზეა – ცის ფალოსი,
რომლითაც ის აფეხმძიმებს
მიწას –
ღვთისგან დალოცვილს.

1960

მითი და სინამდვილე

აღსაგლიდან –
დასაგლით,
მტრის სპას კოლხეთს შემოჭრილს,
მათ დამართეს მერეთი,*
და მერე იმ „ქვეყანას“
უწოდეს იმერეთი.

1959

* მერეთი (მეგრ.) საოცრება, სასწაული.

* * *

ისე შემოუსდნენ მთვარეს ვარსკვლავები,
თითქოს უსამანო

ნატვრა აისრულეს.

ცა წუხს სილაუვარდეს –
ელვით დაისრული.

ჩუმი ფრთათარხევა

ისმის სერაფიმთა,

იდუმალებაა აპოკალიფსური.*

1962

* აპოკალიფსური (ბერძ.) საიდუმლოებით მოცული რიცხვი.

* * *

კაცთა ცხოვრება ისე,
ვითა პირამიდები,
ნაშენები არის ლოდებით ,
და არა ქვიშანარევ ალიზით.
მიტომ მოკვდავნი იმედის ხეს
აღარ ახმობენ.
ღრო კი უცდომლად ყოველივეს
აანალიზებს
და დღე-ნიადაგ იმუქრება
დაბლა დამხობით.

1996

სხვათა შორის

სამხრეთიდან „ძმად“ მოსულმა,
კოლხეთს გული შუა გაუპო,
მერე სისხლი და ცრემლი
ერთმანეთს გაურია...
და შემდგომ მას უწოდეს
მუსხი არა,
გურია.

1978

* * *

ხუთი ათასწლეულის
იქით,
უფლის ქვეყანას,
მეუფობდა ან მარე;^{*}
კოლხეთია სიცოცხლის
აკვანიც და
სამარეც.

1992

* ან მარე – ცის კაცი (5185-5120)

* * *

ქუხილის ხმით ღრუბლებმა,
ზეცა დააორსულეს...
ჩვენ ნეტავ რა გვაცეხს?!
ქაოსიდან მოსულნი,
ვუერთდებით ქაოსებს.

1958

ქაღდეა

არა ჩანს ჰელე...

და ჰელესპონტი,*

იხსენებს აკვანებს აქ დარწეულთა.

ცა –

ვარსკვლავებით დაწერილი

საქაღალდეა.

უხსოვან დროში,

სამრეკლოზე ათასწლეულთა,

კოლხურ ზარებს რეკს

ბაბილონიც,

ხეთიც,

ქაღდეაც.

1963

* ჰელესპონტი – შავი ზღვა

უფლის ხელით არის ნაგები

მთვარის სხივებით პირგაბადრულნი,
ჩანან ღრუბლები

მკრთალ წახნაგებით,

და არვინ იცის,

მათ წამები რას არგუნებენ.

ცა –

ღამეული,

უფლის ხელით არის ნაგები

ვარსკვლავებით –

მზის ქურაში გამომწვარი

აგურებით.

1966

ბახეიში

მერიქიფე ბარძიმს მაწვდის,
ვერძალები ღვინოს ისევ....
და ცა, ხელში მოვარის ყანწით,
რომ დაჰყურებს საქართველოს,
კვლავ მაგონებს ღიონისეს.*

1988

* ღიონისე – მევენახეობისა და მეღვინეობის მფარველი ღვთაება.

ისევ სამეგრელოს დაღაშვება!!!

შურით და მტრობით სამეგრელო
შემოდობეს და
სიძულვილის ცა წამოაცვებს
თავზე სარებად
და დღე ყოველი გაველურდა და
გატყიურდა:

მხოლოდ კაცთა კვლა!!!

არც ლოცვები,

არც აღსარება,

თითქოს კავშირი შეწყდა ღვთიურთან.

1993

* * *

სოფლის შარაზე თავაწეული,

მიმოდის ქარი,

როგორც ვასალი.

ორღობეში თავს იკლავს ჭრიჭინი.

და მთვარეს, როგორც კასრის საღტეს,

სადღაც დასაველით,

ცა მიაგორებს გლეხის ბიჭივით.

1958

* * *

თოფის ხმაზე ციცქნა ელვა,
უცებ გახევს ნისლის მარლას
და დაადებს მთებს –

სალბუნად.¹

ქისტეს მიჰყავთ მკედარი დარლა,
ცაში ადის ხმა

ფსალმუნის.²

1977

¹ სალბუნი – მაღამო.

² ფსალმუნი – (ბერძ.) სახოტბო საგალობელი.

* * *

სიცოცხლე არა,
სიკვდილია მარადიული,
მისი „საგმირო“ ვიციოთ საქმენი.
დრო მისია და არასოდეს აღარ
ბერდება.

მოვა ჩვენს კართან,
დაიხოქებს, როგორც აქლემი,
არარას გვეტყვის და...
თვალებში ჩაგვაშტერდება.

2003

* * *

ორმოცდაათი წლის იქიდან
ვისმენ სტვენის ხმას
და შეცხადებას ინდაურების.

ვჭკვრებ: უღელშებბულს
ნიშას,

ნიკორას.

და... მამაჩემის ძველი ურემი,
ჩემი ბავშვობის

სოფლის გზაზე

ისევ მიგორავს.

1991

* * *

ვარსკვლავები არ ბრწყინავს,
ალბათ,

ვერსად პოეზი მზეს,
სადღაც ხსოვნა იელვებს
და შენ პელოპონესზე¹
ხედავ არკადიელებს.²

1963

¹ პელოპონესი – სამხრეთ საბერძნეთი.

² არკადიელები – კოლხთა იმდროინდელი წინაპრები, როცა შოვარე არც კი იყო დაბადებული. აპოლონიოს როდოსელი (ბერძენი პოეტი ძვ. წ. აღ. III ს.).

* * *

რომ ყვარებოდა ღერი ბალახის,
არსთაგამრიგემ ასე არგუნა.

(ზოგი ცოდნობს...

ზოგი ყვარყვარობს)
ვაჟას ფანდურმა სადღაც მთებში
„გაიჩხაკუნა“
და გაიგონა მთელმა სამყარომ.

1961

ღგას თებერვალი

დაუკითხავად ჩაუვლიათ მზეს და
მაისებს,
ჩემი ცხოვრების ღგას თებერვალი.
ქათქათა ღრუბლებს დასდებიათ
ფერი იოდის.

ღა ქედებს მიღმა,
დათოვლილი მოჩანს მწვერვალი –
სადაც ამაყად ჩემეული ღანდი მიმოდის.

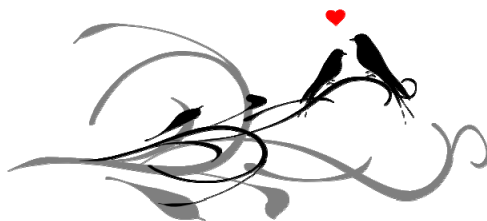
2004

* * *

ადარ ეგონა მამლის ყივილი,
გათენების ცას თუ
დაცრიცავდა
და გაატანდა ტალღებს ღიახვის.
მერე მთიები –
გუნდი ციცართა,
გადაუფრენდა ღამეს კრიახით.

1984

ზამთარი სხვიტორში

(ვარიანტი)

ცვივა და ცვივა ფანტელი –
თეთრ ზღაპარს ყვება
 თეთრი ცა,
ყვება და აღარ ამთავრებს.
კვლავ ბევრი დარჩა უთქმელი.
ღვას აკაკივით,
 ზამთარი,
თოვლისგან ნახუქურთმევი.

1959

* * *

დღისით ვეღარ ისვენებს,
ღამით ვეღარ იძინებს
და მომავლის კარს უღებ:
ბეჭირებს¹ და
ბიძირებს²,
კაბირებს³ და კარღუღებს.⁴

1973

^{1,2,3,4} – ძველი კოლხური (პროტოქართველური) ტომები.

* * *

რომ გაავლო ქარმა მუსრი,
ზღვა ღრუბლებმა მიატოვეს,
მთებს ესტუმრნენ –

მკვიდრად ნაგებს.

მთვარე – არქივარიუსი,
ვარსკვლავების ოქორს ტომებს,
ცის თაროზე კვლავ ალაგებს.

1969

* * *

დასაფლეთიდან –
აღმოსაფლეთით,
უკან მოსდევდა მნათთა
მდევარი,
ზღვა გადასცურეს...
ცა გადაბელეს...
მერე დღემ უცებ ამოსწია
მზის სატევარი
და მოკლა ღამე,
ვით კაენმა მოკლა აბელი.

1968

ნიკო ზიროსმანაშვილს

შენს განძს აღარ იცავდა,
ცეცხლის ფრქვევა დრაკონთა,¹
ცის და მიწის ფერები
ერთმანეთში აზავე.
სიამაყე ქართული დროშასავით
დაგქონდა –
ფუნჯის ქართველ აზავერს.²

1977

¹ დრაკონი (ბერძ.) – გველეშაპი.

² აზავერი – ტვირთის ზურგით მზიდავი ხართ ან კამეჩი.

ამბობდა მეფე დავით

ადარ შერჩება თავი,
ვინც საქართველოს ურქენს,
ამბობდა მეფე დავით,
რომ გაეგონათ თათრებს,
სპარსელებსა და თურქებს,
შაჰებს,
სულთნებს და
ფაშებს.

1989

ისევ არკადიელები

მილიონი წლის იქიდან,
ქაოსიდან ამოსული –
კაცთა მოღებმის ხმა იელვებს.
და იმ ხმაში –
ჩემს წინაპარს,
ვცნობ მე არკადიელებს.*

1964

* არკადიელები – კოლხთა შოტრეული წინაპრები.

ვარსკვლავებს კვერავს

აუწვევიათ საყელო ღრუბლებს,

ცას მთვარე უჩანს

გალუქულ ფრჩხილად.

გაკრთება ელვა,

მიღეული,

ვით თითო ცერა.

სადღაც ბღავის და არა ჩანს დილა,

ღამე –

მჭედელი,

მზის ქურაში

ვარსკვლავებს კვერავს.

1968

სანტიებს და სკვითინებს

მინდორზე არ დავიწყების,
ხსონა მუდამ არ იძოვებს,
გეყო, რაც რომ ითმინე.
აწ აღვიძებ: ჰალიძონებს,¹
სანტიებს² და
სკვითინებს.³

1970

^{1,2,3} – უძველესი კოლხური (ქართველური) ტომები.

* * *

ჯვარცმის შიში,
უშიშარს,
მუღამ მღევდა ფარული,
შენსკენ მაინც მოვქროდი...
ქრისტეს კენესა მესმოდა
და სამჭვალთა წკარუნი,
სოშორიდან გოლგოთის.

1965

ქასქებსა და ქალდეველებს

შავ ზღვას ჯერ არ ჰქვია პონტო,
არ ცალპა,

არც ჰელესპონტი.

ოქროსფერი ადევთ ველებს...

და ცა პირველ ნათელს

აფენს:

ქასქებსა¹ და ქალდეველებს.²

1964

^{1,2} – უძველესი კოლხური (ქართველური) ტომები.

* * *

ზღაპრიდან თუ მითიდან,
საიდანღაც ერუდ ატანს:
– მაქვს თოკი გასანთლული
მათვის!!!

უვლის ჟრუანტლად
მთებს,
ხმა ქრისტეს ნათლულის.

1967

არც აკე ჩანს, არც ან მარე

უბეღესი კოლხეთიდან,
ჩემი დიდი წინაპრების,
არც ხმა ისმის,

არც ძახილი.

არც აკე¹ ჩანს, არც ან მარე².

ცა – ღიაა სამარხით
და შიგ სულებს ასამარებს.

1988

^{1,2} – უბეღესი კოლხეთის მეფეები.

ხუთშაბათი

დიდ ხუთშაბათს ლოცვისფერს,
ქრისტეს ჯვარცმის წინაღეს,
ნორჩი დილა მზიანი,
ფერს კარგავს და ბნელდება.
მთიდან კაკკასიონის,
რომ მოისმის ზრიალი,
აღბათ ჯაჭვი მრთელდება.

1991

* * *

ზღვით და ხმელეთით კოლხები,
უამს მიჰკაფავდნენ
უსიერს,
(უფლის დაცვაც კი ინდომეს.)*
თვალთა ისარი უწიეს –
ხატაეთსა და
ინდოეთს.

1966

* იუფლისხმება – ბაბილონის გოდოლის ამგები კოლხი მეფე ან მარე (5185-5120).

300 ასტროლოგი

პარას ჭაღაში, როგორც ავაზა,
მოიპარება მწუხრი ფარული.
მოვარე გამოდის ცის მღვიმედან,
ვით ასტროლოგი.
და იწერება ვარსკვლავების
ასომთავრლით
ჩემი ქართული დამის პროლოგი.

1997

ოღი

ლეგენდების ბილიკებით
და მითოსის გზებით მოდის –
ხმა კოლხური –

(კვლავ ქართული)

შოორეული.

წარმართული,

„ოღოიასა“ და ოღის.*

1968

* ოღი – კოლხთა (ქართველთა) წინაქრისტიანული ღვთაება.

* * *

ღრუბლები –

ღამის ჭირისუფლები,
მიასვენებენ მთვარის ბაღდასინს.

ცა –

ვარსკვლავების ცრემლით ირწყვება.

შენ უსამანო სივრცეს გასძახი:

– სადაც თავდება დედამიწა,

მე იქ ვიწყები.

1991

✠

ისტორიის პეზასი

მხოლოდ მისია,
ჰელიოსური,
მიწიდან არა, ციდან მოსული
და სხვას ვერავის ვერ მივამსგავსე.
მისი სიმარღე,

სიღიადე და სისადავე
და ვერ ჩავიგდე ხელში სადავე –
ძველი კოლხეთის ისოტირიის
მფრინავ პეგასის.*

1962

* პედასი – ჯადოსნური რაში.

ფუთი

ძველ ამბავთა ჩხრეკა არ გსურს,
მაინც უხმობ მიქელ ასურს,¹
იქნებ იმათ გულზე მოხდეს,
ვინც სიმართლეს ბნელით ფუთნის,
იყო დრო,

როს ზღაპრულ კოლხეთს

„დედაქალაქობდა“ ფუთი.²

¹ მიქელ ასური – ისტორიკოსი (XIII ს.).

² ფუთი (მეგრ.) – ფოთი.

* * *

გაზაფხული მიიღია,
და ძვირფასო შენ არ იცი,
მე იქ ვარ და

აქ არა!

ღიად დახვდა სულს –

კარი ცის,

ნაზამთრალს და

ნაქარალს.

1978

იქედნეები

სოროებში სისინებენ,
ადევეთ შიშის ცხრაკლიტული
და რჯული აქვთ იქედნური:*
სურთ გაიგონ ასპიტური,
აქეთური,
იქეთური.

1981

* იქედნე – გველი, ასპიტი, ჯარბი.

* * *

ელიამ კვლავ მეხი სტყორცნა,
მთვარის სავსე
თეთრ ამოფარას.

ჯერ იქ
მერე აქ იელვა.
ღამემ ღრუბლის ანაფორა,
მოისხა,
ვით არქიელმა.*

1963

* არქიელი (ბერძ.) – მღვდელთმთავარი, ეპისკოპოსი

* * *

ოცდაცამეტი საუკუნეა,

სინამდვილე თუ

ძველი ლეგენდა:

ავდედინაცვალს გამოქცეულ ფრიქსეს,¹

ჰელესი,²

ზღვასა და კოლხეთს,

ვით შეაბერდა,

ღალატის მწარე ცრემლით

შელესილს.

1969

^{1,2} ფრიქსე, ჰელე – ათა მანდატისა და ნეფელეს ქალ-ვაჟი.

300 ქონდაქარი

სიცივეში მდგარ ხეებს ტოტები
ემტვრევით ისე,

როგორც ნეკნები.

ათჯერ ეცვლებათ დღეებს გუნება,
და თმაჭაღარა ქარი დეკემბრის,
ვით ქონდაქარი,
შიშველ ბუჩქებს ებღღარძუნება.

1979

ლინოსი და კადმოსი

სიტყვა ღმერთივით ზეცისკენ,
მუდამ იღუმაღ იღტვოდა,
ვით სვეტი მარმარილოსი.
და მიტომ მოკლა კადმოსმა,¹
დიდი პელაზგი ლინოსი.²

¹ კადმოსი – ფინიკურ ენაზე დაყრდნობით ელინელთა დამწერლობის შემქმნელი.

² ლინოსი – პელაზგური (კოლხური) დამწერლობის შემქმნელი.

* * *

სიმყუდროვეში ჩამავალ მზეს –
ზღვად ჩაეკრიფა
სულები,
აქ ყოფნის მოიაფეთა,
ცად „სულთათანად“ ადიოდა
ზვირთთა გალობა,
რომელშიც მწუხრი ჩუმად აფენდა,
ქვეყნად ყოფელი წარუვალის
წარმაველობას.

1980

* * *

პელიოსის გაკვესილი,
კვლავ კოლხური წამი ანთებს,
უამთა მთებში –
მთვლემარ ქანებს:
აბანტებს¹ და ამირანტებს²,
მალხიებს³ და
მელანქლანებს.⁴

1967

^{1,2,3,4} – უძველესი კოლხური (ქართველური) ტომები.

* * *

(ვერლიბრი)

უულურჯესი და უუანკარესი,
შორ ვარსულიდან მოდიოდა
ლექსის მდინარე,
მერე და მერე აამღვრიეს მისი
სათავე,
მეოცეში კი აილანძა და ამთაგორდა.
ახლა,
მის პირველ სიდიადეს
და სისადავეს,
ჩვენში კი არა,
ინდოეთში ვეძებთ თაგორთან!!!

1977

* * *

ცით ჩამოსული ნისლის ფთილები,
ქარის ხელებით იჩეჩება და
იბელება...
ერთუროს უხმობენ ყურეები და
კუნძულები.
ტალღები, როგორც დათვის ბელები,
ნაპირს ტორავენ,
მაგრამ ზემოთ ვერ
ამოდიან
და ისევ უკან მიძუნძულებენ...

1987

**მთავრე ჩაცქერის წყალს
ნარცისივით**

გრძელი ღამე რომ მალე გათენდეს,
ზეცას ყივილის ყელგაწვდილი
თხოვენ მამლები.
და ვარსკვლავების ისმის სიცილი.
მთავრე ჩაცქერსი წყალს
ნარცისივით,
ბორბოტ სულივით შორს რადაცა
მიკვამლება.

1984

* * *

დროის ქვაბში ჩარჩენილ
რძისფერ ათასწლეულებს –
ერთად დღეებ და ამრგვალებ,
მერე ზედ დაკანკალებ,
პირველ ყოვლის მარგალებს,¹
მაკრისებს² და
მაკრალებს.³

1969

^{1,2,3} – პონტოს ნაპირებზე მოსახლე უძველესი
კოლხური (ქართველური) ტომები.

ჩემი წინაპარი კოლხი

სხვა ზარი და სხვა რისხვამ,
როცა ნაპირს მოადგება
ქარი წუხილით და
ოხვრით.

და მგონია შავი ზღვამ, –
შორეულზე,

შორეული,
ჩემი წინაპარი კოლხი.

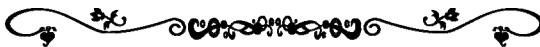
1962

მოვა დრო...

წმინდა გიორგი მიუძღოდა
ქართველ მხედრობას,
საღვთო ომებში იგი იყო
ჩვენი მფარველი
ყველგან: ასპინძას და ბასიანთან.
მოვა დრო ისევ, და დროშები
გორგასლიანთა,
გადახედავენ დიდგორიდან –
ქართველის მთა-ველებს.

1991

* * *

ზღვით და ოკეანით დიან
და არარას იბარებენ.

შენ კი,

როგორც ამეთვისტოს¹

ბერძნულ მითში ეძებ თვისტომ :

ფეაკებს² და

ტიბარენებს³.

1965

¹ ამეთვისტო (ბერძ.) – ნახევრად ძვირფასი ქვა, იისფერი და ლურჯი.

^{2,3} – ძველ კოლხური (ქართველური) ტომები.

დიდი პოეტი

„... მოჰქრის ნიავი და შრიალით
არხევს ჩინარსა...“

ნ. ბარათაშვილი

უიმედობით...

ხან სიყვარულით,
გადადიოდა ჟამი ყირაზე.
დიდი პოეტი,

თუმც უჩინარი,
უნთებდა სანთელს –
წინანდლის ვარდს,
(არა შირაზის)

და ფიანდაზად ჩრდილს უფენდა
ფეხქვეშ ჩინარის.

* * *

ჩალურჯებოდათ ზვირთებს თვალები,
მიმოდოდა ყეენივით ქარი
აშარი
და სანაპიროს შიშით ზარავდა.
იქვე მდგარ კლდეებს
ტანზე ეცვათ ყინვის ჯაეშანი,
ყინვის მახვილი...
ყინვის ფარი და მუზარადი.

1988

ლემნოსი

ყველა მოვარე აქ ჩადის,
აქ ამოდის ყველა მზე,
აქ –

კუნძულზე ლემნოსის,
და მე ვხედავ პელაზგებს¹ –
თქმულებებით თავწაკრულს,
ლეგენდებით შემოსილს.

1967

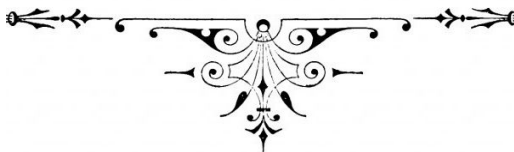
¹ პელაზგები – მეგრულ ლაზთა წინაპრები.

* * *

ამ ცისქვეშეთში,
ვით დღე და ღამე,
კვლავ ერთად ხარობს
და ღვარძლი და
იფქლი.
ეყრება საფლავს გარდიც და ბელტიც.
უამი კი სადღაც ქარივით
მიქრის,
სიკვდილის და სიცოცხლის ეტლით.

2001

ერთი ტალღა

არაეინ იცის,
ზღვაგულმოსული,
სანაპიროზე ჩამომჯდარ ლოდს
როგორც ედავა,
ან რატომ დუმდა ლოდი,
მისი მონ-მორჩილი?!
და მე ვიხილე ერთი ტალღა
კუდამორჩილი,
ქარს როგორ გაყვა ბნელში
უკან მოუხედავად.

1986

სული

გაქცეულს ამა სოფლიდან,
ვითა ყორანი მიხსაოდა
ბედი მდევარი...
მაშინ ცოდვა-ბრალს ვინღა განსჯიდა.
კუბო კი არა,
სული ქვეყნად დაუტევარი,
ჩამოასვენეს მაშინ
განჯიდან.

1959

ზღვა

ყულევს ეპარება ნადირივით,
ჩქარია,

და განა მდორეა,
ცბიერიც და თანაც აშარია
ზღვა,

თითქოს რამზეს მეორეა,*
ზვირთები –
მისი ღაშქარია.

1964

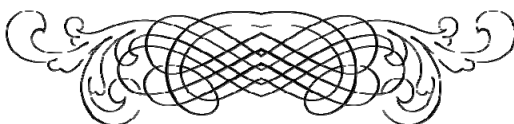
* რამზეს მეორე – (XIII ს. ჩვ. წ. აღ.)

* * *

მიღმა ათასწლეულთა,
წინაპარი კოლხები –
 (სანები და ზანები)
ღმერთს დიდებით მოსავდნენ,
და ისინი პირველი
 იყვნენ ქრისტიანები,
ჯერაც ქრისტეს მოსვლამდე.

1964

* * *

წინაპართა სალოცავი,
კოლხთა ღმერთი არჩანს
ოდო.

მე კი დრო და უამი მირბევს:
ბაბილონის ცასმწვდენ გოდოლს,
„მამებისგან ნაწერ
კირბებს.“*

1966

* კირბი – ტყავზე ნაწერი წიგნი.

მარადისობის ხე

ცაა –

მარადისობის ხე

და ცვივა სიცოცხლის ნამი,

(მოკვდაენი ასე რომ ნატრობენ.)

დღის –

დედაქალაქია მზე,

და მოვარე –

ღამის,

იქ ვარსკვლავები და მიცვალებულთა

სულები ბინადრობენ.

1967

შუმერულს და აქადურს

ახლაც ჩემი კოლხი პაპა,
ურთას მთიდან –

ხეთისკენ* –

მორაკრაკე ნაკადულს
ყურს უგდებს და ნათლად
ცნობს:

შუმერულს და აქადურს.

1967

* ხეთი – ანტიკური სოფელი ხობის რაიონში.

* * *

სინათლის წლების და ფერების
მოისმის მსხვერვა და
წკრიალი
და შორით დამზერენ ვარსკვლავთა
მწვერვალები:
ცის დახლზე შემომდგარ მოვარის
თეთრ ფიალას, –
აღსავსეს ჩასული მზის
ელვარებით.

1989

ბავშვებს და ყაყიტებს

ყველას შიშთვილი* მოგვლით,
ვინც საქართველოს ღამაზ ცას
თავს რომ ყასიდად აფარებთ
და ჩაღისფასად გაყიდეთ:
შადიჟან – ანღუყაფარებს,
ბაღვაშებდა და ყაყიტებს.

1995

* შიშთვილი – საბელი, თოკი.

წმინდანები

მწუხრისას სინათლის ზარებს
რეკენ და....

ეს ის ხმებია,

არყოფნის ყინულს რომ აღსობენ.

მთიები –

წმინდანებია,

ცის ტაძარში რომ სახლობენ.

1982

ფრესკებს შეეხიზნები

ელვასავით ფრთასაშლი,
ქუხილივით იზრდები,
შენ ხარ უფლის წინდავი.
კიდევ ცოტა გაძლება
და შენც როგორც წმინდანი,
ცამდე აწვდილ ტაძრების
ფრესკებს შეეხინები.

2004

ვარსკვლავთ ცვენა

ღამემ ჩუმად გადასწია

თეთრი ღრუბლის

თეთრი ფარდა

და ცა დაემსგავსა სცენას.

აღარც თოვდა,

აღარც წვიმდა.

ცისკრისას კი ვარსკვლავები

მეტისმეტად გადამწიფდა

და დაიწყო დაბლა ცვენა.

1969

ორი სხოზო

როს გაშორდა ღამე დღესთან,
თავს დამადგა ტანის რწევით –
ორი სხივის ათინათი.
ერთი მივამსგავსე ნესტანს
და მეორე კი თინათინს.

1966

ასფოთოლა

ადარ გინდა ბედი განა?!
საბერძნეთი კი არა და,
ცისქვეშეთშიც აათროლა:
კოლხურ –
„კურა – მედიანამ“¹
და მედეას ასფოთოლამ.²

1968

¹ „კურა – მედიანა“ (ბერძ.) – მკურნალობა.

² ასფოდოლ (ბერძ.) ასფოთოლა. (მოლი) მედეას
სამკურნალო ბალახი.

ვარდების სასახლე

მიწისაკენ მიიღტვის –
მნათთა მილიარდები,
რადგან იმათ იციან –
სამოთხეა –
 ცხოვრება –
სასახლეში ვარდების.

1969

ქრისტეს ქიტონი

„... მერე ასისთავმა ღაზმა ტანსაცმლის
თავისი წილი (ქიტონი ვ. ე.) მიიტანა
თავის ქალაქ ფუდში, – ეგერთა
დედაქალაქში.

მიქელ ასური.¹

ათასი და უფრო მეტის
წლის მერე კვლავ მიამიტობს
და ვიღაც სხვაგან ეძებს –
გოლგოთიდან წამოღებულ,
ფუდს მოტანილ ქრისტეს ქიტონს.

1962

¹ ფუდი – ფუთი (მეგრ.) ფოთი.

* * *

ცა –

უფლია ტაძარია,

ღრუბლები – ბერებია,

ანაფორის კალთებს რომ იშრობენ.

მთიები –

ანგელოზებია,

ფეხს ბანენ მთვარეს –

მარიამ ღვთისმშობელს.

1968

აქციუსი

ღვთისგან მივიწებული
და უდაბნოდ ქცეული
ეგვიპტე აქციუსმა
(იგივე კოლხმა აქციამ.*)
უკვდავ „ჰელიოპოლისად“ –
მზის ქალაქად აქცია.

1964

* აქციუსი (აქცია) კოლხეთის მითიური მეფის აიეტის ძმა.

რივა და ავღჳარა

ეჳ,
ვინ იცის,
 სიხარულის,
უცებ მოაყვიროს გემმა.
ჩემი გული ავად არის.
მაინც უსმენს მაჯვისცემას –
რიწისა და
 ავადჳარის.

1994

ჰომეროსი და ბეთჰოვენი

მზისებრ თვალეზილული,
ცისებრ ყურთამსმენელნი,
გულში ღმერთებს შესთხოვენ –
ხილვას –

ბრმა ჰომეროსის,
სმენას – ყრუ ბეთჰოვენის.

1993

* * *

იდუმალებით მოცულ
ზღვის დანისლულ კაპრიზებს,
ადარ უჩანს ბოლო და
 ადარ უჩანს სათავე,
და ქარი ერის ნაპირზე
ზვირთთა მწიფე
 თავთავეს.

1986

* * *

ყოფნის მწვანე მინდორზე,
ღამაზი,

ვით პეპელა,

ჩვენი სული ცახცახებს, –
გართულია უზომო კეთილ საქმის
კეთებით.

სანამ კუბოს (სასახლის)

მდუმარე ცხრაკლიტულში

უხმოდ ჩავიკეტებით.

2006

აიეტის და ფარტაზის

იყვნენ სხეებიც...

მაგრამ დრო-ჟამს,
სიტყვა შერჩა ორად-ორის,
რომელთ უფლის ნიჭი აზის:
ორი დიდი ორატორის,
„ორი კოლხი ციცერონის“ –
აიეტის და ფარტაზის (VI ს.).

1966

**სვეტიცხოველი, ალავერდი,
სამება**

რწმენის ქვიტკირით ნაგებნი,
ათასწლეულებში გაძლებენ;
წირვით და ლოცვით

ნათდებიან...

და ცისკენ თავაწეული ტაძრები –
უფლისთვის დანთებული

სანთლებია.

2004

* * *

ვისაც არ სურს მთის შვილობა,
თავში ქვა და ლოდი იცეს.
შენ კი სულზე მიასწარი
და ვით ვაჟამ დაიფიცე
ოქროს ჯვარზე –
იასხარის.

1964

აიეტიდები

„მზე – დედაა ჩემი,

მთვარე – მამაჩემი.“

ხალხური

ჩვენთან იყო ყოველთვის:

ოდოც,¹

ვოისაც,

ვარადაც,

ზოგჯერ ბეწვზეც ვეკიდეთ,

მაგრამ ცა გვიფარავდა

კოლხებს –

აიეტიდებს.²

1966

¹ – პრეისტორიულ კოლხთა (ქართველურია

² აიეტიდები – მზისა და მთვარის შვილები.

* * *

„ამაღამდლო დამო.“

ნეტავი რა აშინებს,
ჩემს სარკმელთან ელვა რომ
ქალწულივით ცაცაცხებს,
ცა კი ისევ ბიბინებს
გაზაფხულის მოლივით.
მზის და მთვარის სასახლეს
და ვარსკვლავთა ნასახლარს,
მოვლილს ათიათასჯერ,
ამაღამაც მოვივლი.

1969

მეტეხის ციხე

იქვე, ვით ტატო ბარათაშვილი,
გულ-ხელ-დაკრეფრით იდგა
მეტეხი.

ძირს მტკვარი ეგდო როგორც მერდინი.
დუმდა თბილისი ყალმით ნახატი.
და ნისლი ისე ეშვებოდა მთიდან –
მახათის,
თითქოს მოდგაო ველური სპა
ჯალალ-ედ-დინის.

1971

კაბირებს და კარღუებს

ეუხმობ დღეებს გარდასულს,
მცველად, ვითა ვექილი,
და დაღლილი კოლხეთის
წარსულში რომ ვიძინებ,
სიზმრად ვხედავ ფეასკებს,¹
მალხიებს² და ბექირებს³,
კაბირებს⁴ და აკრღუებს⁵
სანტიებს⁶ და ბიძირებს⁷..

1961

^{1,2,3,4,5,6,7} – პრედისტორიული კოლხური (ქართველური) ტომები.

* * *

როს დახედეს დედამიწას
შიში იგრძნეს ქართველის მთებმა.
და მთვარე კი, ვითა მოლა,
ცის მოვერცხლილ მინარეთში,
აუღარნებს სხივთა ებანს,
არრად აგდებს უამთა
ქროლას.

1961

* * *

– გამარჯობა!

ჩემო თბილისს ქალაქო! –

მცხეთასთან მტკვარი კვლავ გაჰყივის

ეთიმ გურჯივით.

(იქვე, „პომპეის“ ძველი ხიდა)

მთიდან ჩამოსულ არაგვს მხარზე

ისევ ჰკივია

კლდე

ვითარც ვაჟას პოეზიით

სავსე ხურჯინი.

1959

* * *

ვით კოპალას დახოცილი
დევთა თავები,
არაგვისპირას ლოდები ყრია.
მთვარე ჰკიდია მშობლიურ ცას
სინდის-ნამუსად.
მზე ვარსკვლავების მოარღვევს
წყვლიადს
და სისხამ დილით –
სიხარულად უნდა ამოსვლა.

1977

* * *

ოცნებას, ფრენას ვინღა დაუშლი,
ცისკენ მიიწევს ღვთიურ
აზრივით,
სამყარო თავზე ოქროდ ემსხვრევა:
რომ ელოდება მოედანი,
ქუჩა,
გამზირი,
რომელთაც მალე,
მგოსნის სახელი –
დაერქმევათ.

2001

კირკე ფაზისელი¹

კოლხთა დიდი წარსულის –
შორი ათინათი,
მაღალ შუბლზე აზის მზეს.
კოლხური ცა ეხურა,
დედა-მშობელს ლათინის² –
ღმერთ-ქალს კირკე ფაზისელს.

1966

¹ კირკე ფაზისელი – ჰელიოზის შვილი, აიეტის და ლათინის დედა.

² ლათინი – ლათინი ერის მამამთავარი, ლათინური ენის შემქმენლი.

* * *

აფრიანი გემებით,
ბერძენ-რომაელები,
რომ წვეოდნენ ძველ კოლხეთს –
დედამიწის მზიანეთს,
პონტო იყო ბილეთი.
კოლხეთისკენ ეჭირათ თვალი:
კვინტელიანეს,
ტიციტიუსს,
როდოსელს,
სტრაბონს,
თაღეს მილეთელს.

1966

შუბნური და იახსარი

ზღაპრების და მითების
ბილიკებს კვლავ მოკვლავს,
დემონთ და ავსულთა
ბოროტ ტვინს კლდეს მიახამს:
ლახტიანი კოპალა,
შუბნური და
იახსარ.

1967

ფშავ-ხევსურეთში

მკერდზე დანთებულ ქედებით –
მთებია ჩვენი სახატე,
 ჟამისგან ვერრა ნაშალი.
წინ გვიძღვის დროშა ხახმატის
და ოქროს ჯვარი –
 ლაშარის.

1967

* * *

რწმენის ღოღი დრო – უამმა
ამტვერია და
ამსხვრია,
მაინც ქართველში ღვთის ტაძარს
ტანზე სუროს
სიმწვანე –
ლოცვასავით ასხია.

1969

პეტრე იბერი, იოანე ლაზი

ათასეულ წლების მერეც,

ახლოს აღარ ეკარება

სიკვიდილი და

სიბერე –

სიღიადეს ღვთიურ აზრის:

ღმერთ-კაც პეტრე იბერის და

დიდი იოანე ლაზის. (V ს.)

1967

მთვარე – ადამია

ცა –

უფალია და

ჩვენი სული აბარია.

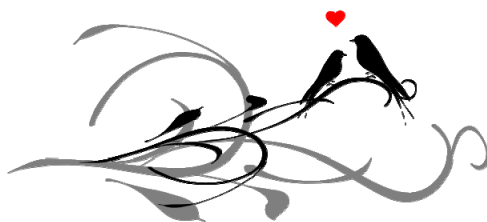
მთვარე – ადამია

და მზე – ევა,

ვარსკვლავები –

მის ნაგრამია.

1959

* * *

სანაპიროზე ტკბილი ჭიკჭიკით,
არვიცი,

თუ რას მამცნობს

მერცხალი.

ქარები ჩუმად ხმას იბოხებენ.

ზღვა მიდის,

მოდის და ტალღები და

ქვიშას რეცხავენ,

ვით ოქროს საწმის უძველესი

ჩემი კოლხები.

1969

ფაზის-გელათ-იყოლთოს

„შოთა, აკაკი, ილია,
ვაჟა და...“

საქართველო კვლავაც შობს,
ქართულ სიტყვის
გენიებს.

დრო,

ვერ მოჰკლავს მსახვრალი,
ფაზის-გელათ-იყოლთოს,
უკვდავ აკადემიებს.

1994

* * *

რომ გადახვიდე ვარსკვლავებს იქით,
არა ჩანს ხიდი.

და მაინც ისე, ვით მოვარეული,
აღარ ეშვები ცაში

ხეტიალს.

შენა ხარ დიდი...

მაგრამ შენი პოეზია,

შენზე მეტია.

2000

„ნაირის ქვეყანა“

ახლოს მოჩანს ურარტუ,
უფრო შორს კი „ნაირი“,*
ჩემს „აღაროდ...“ წინაპრებს
ეკუთვნოდათ რომელიც,
ქვეყნად აღარ არსებობს
ეჭვი არანაირი:
ამბობს ლენორმანი და
ბეჭედს ურტყამს ჰომმედი.

1968

* „ნაირის ქვეყანა“ – (XV-XIV ს. ჩვ. წ. აღ.)

* * *

როდესაც მესმა იქუხა,
ცამ ელვის ხელი ლოყაზე,
ვით შვილმოკლულმა
ბერდელამ,
მოულოდნელად იტკიცა,
რქუა ღრუბელმა:
ცრემლები –
აღამაზებსო სიკვდილსაც.

1959

* * *

შორ წარსულში დელავს პონტო...
აქ კი ნაპირს ოქროს აღერის,
ცის მინდორზე –

მზის ტრიალი.

ვხედავ კოლხებს ლოცვით დაღლილთ,
თვით ქრისტემდე,

ქრისტეანებს.

1968

* * *

მაუდ დაფენილ ცის მაგიდაზე,
ყრია ვარსკვლავთა
ოქროს ბურთები –
გადააჭარებებს ალბათ
მირიადს.
წელშიმოსრილი,
ელვის ჯოხს გაჰკრავს
და მარტოდმარტო,
კვლავ თამაშობს მთვარე ბილიარდს.

1957

დრტვინავს წარსული

პომპეის ხიდზე დრტვინავს წარსული –
ხმები ჩაესმის ცხენთა

ფლოქეების.

მცხეთის დაწვაზე ყვება ჭავლი და,
თბილისს მოიწევს

კვამლი ბოლქვებად...

ავი ამბავი მოაქვს ისევ მტკვარს
აეჭალიდან.

1993

აისბერგები

ეს სიცოცხლეა, რომ ტრიალებს

გილიოტინაზე.

სიკვდილისაგან ანაოხრები.

(რადგან სიკვდილ არ იბეგრება.)

ოკეანესი რომ დასცურავს აისბერგები,

სულია იგი,

ზღვაოსანი ძველი კოლხების.

1972

* * *

მეხთა-ტეხით გულგამსკლარი
ელვა,
შიშით კვლავ იწივლებს.
რბის ღრუბელი –
მომთაბარე.
შუალამით ვით წიწილები,
ცის კვერცხს ამოტეხავს
მთვარე.

1955

ჰაიკები

სურთ რომ დაეპატრონონ
იბერთა ქვეყანას...
თავიანთი სიცრუით მიღეთი აიკლეს:
თითქოს და ეკუთვნოდათ:
ურარტუ ჰაიკებს,*
„აშოტა“ რუსთაველიც!!!
დიდი მეფეებიც!!!
ამ მართლაც ჰაიკებს.

2001

* ჰაიკები – ჰოსიანები (სომხები)

სიკვდილის გზა

ერთადერთს და მარადს
გზას, ჩვენ ვეღარ ვაგნებთ,
რაც რომ აწუხებდათ:
მოცარტსა და ვაგნერს.

ამ გზას სხვაზე ადრე,

ხელი სტაცა პაოლომ*!!!

ჩვენ კი მთელი სიცოცხლე,

სიკვდილის გზას ვსწავლობთ.

2004

* პაოლო იაშვილი – პოეტი.

* * *

სხედან ქალ-ღვთაებები,
ძველი და წარმართული,
და გრძელ ათასწლეულებს
თითის ტარზე ართავენ;
სწამთ,
რომ დიდი ქართული –
ისტორიის,
კულტურის, –
კოლხეთია სათავე.

1969

* * *

პოეტები ისევ ისე,
ცის კაბადონს ელტვიან...
 ლექს ყველა წერს,
მაგრამ შენი
 ლექსი,
 ლექსე მეტია.

2007

ქასქები და ბიძირები

დღე – ერთია,
მაგრამ ასჯერ,
ძველ კოლხეთის დიდ წარსულის
მძვინვარ ზღვაში იძირები
და ჭვრეტ: წყვდიადს მოარღვევენ –
ქასქები და
ბიძირები.

1970

* * *

ვენაცვალე საქართველოს –
ტანწერწეტა მწვერვალებს და
ქედებს ფართო ბეჭებიანს.
და ზღვას გულ-მკერ ამობურცულს.
ცას –
ბაჯადლო ვარსკვლავებით
მტვერწაყრილს და
მეჭეჭიანს.

1966

✠

არკადიელები და ალიბები

ნილოსის სილაში გატრუნულან,
ზევის და ჰერას მოვერცხლილი
და მოოქროვილი ყალიბები:
ნაღვაწი ჩემი წინაპრების –
არკადიელების¹ და
ალიბების.²

1969

^{1,2} – კოლხთა (ქართველთა) შორეული წინაპრები.

აი, რა გაშინებს

ღმერთმა ნუ ქნას და

უეცრად ცხელ გულზე,

ეშმამ და მაცილმა

ხელი რომ დაგრიოს

და... შხამი დალიო!!!

და ის ჩაიღინო რაც ქვეყნად ვაშინერს,*

სხვა არაფერი...

აი, რა გაშინებს.

1996

* ვაშინერს (მეგრ.) ტაბუ ადევს, არ შეიძლება.

ხმა

თავს იწონებს საფლავთან ვარდი
სამად გაშლილი,
ლოდიდან კი ხმა უნავს: „ცივა,
ვით იქ ციოდა...“
ეს მწუხარე ხმა არის ალბათ
სამადაშვილის,
მამალივით რომ ყივის,
სადღაც საიქიოდან.

1966

ქარიშხალი ზღვაზე

უფალს შესთხოვდა შეწვენას
ზღვა და ხელს ცისკენ იწვდიდა...
ააყირავეს ყოველი ქარებმა –
 ზღვათა მდგმურებმა.
გაქცევა უნდათ მიწიდან
და მიტომ ზვირთთა დეგები
 ხმელთა კარს ეჯაჯგურება.

1979

* * *

დრო და უამით გათოკილი –
შორ წარსულში მოთქვამს ბატა
და მზესავით ამსხერვეს
მინას დილის.

მე,
მითიურ კოლხეთ ვხატავ
და კედელზე ვკიდებ –
სინამდვილის.

1968

ორი ტალღა

არ ჩანდა ფრიდონ...

მაგრამ ზღვა იყო,
ვითარცა ველი მუღლაზანზარის.
უცვებ გაბრწყინდა დასალიერი
და ყალყზე მდგარი,
ორი ტალღა მოდგა ზანზარით,
ვით ავთანდილი და ტარიელი.

1966

ხევისურეთში

ჩანდა ნაფეხურები –
ჯიხვთა ხოროლს კლდეებზე
ეკლოთ არა,
 ეფრინათ...
არც თოვდა და არც წვიმდა.
ხევში ნისლი ეფინა,
 ვით ბუმბული არწივთა.

1978

ამეპი

ორი ძმა,

სიკვდილ-სიცოცხლე,

განუყოფელი არიან –

(ტაშირად ჟამი არყოფნით)

ვით დავითი და დიდგორი,

სააკაძე და მარტყოფი.

1971

პეპლები

ნეტავ,
თავი ბედნიერი,
რად ჰგონიათ ერთ დღის
მსხვერპლებს,
რომ კოცნიან ვარდ-მიმოზებს.
ფრთახატულა ციცქნა
პეპლებს –
ციო ჩამოსულ ანგელოზებს.

1960

ჰემინგუეის თოვის ხმა

თენდება!

და მზე ამოდის –
სამყაროს დღესასწაული...
კილიმანჯარო ოფლს ისხამს.
და ცას,
უროლად ტანს დაუვლის
ჰემინგუეის თოვის ხმა.

1971

* * *

ოთხი საუკუნის მერე,
ვხედავ: ზურაბ ერისთავი,
საარაგვოს, ვით დაჰხარის.
ვჭკვრებ: ყორჩიბაშს,
არშის ციხისკენ მიმავალს –
დასახსნელად
ჯაღაბის ამილახვარის.

1977

**კოლხეთის პრეისტორიული მუზეუმი:
თუთხალია, ზინუნია, აკე და სხვ.**

კოსმიური მტვრით და ქვიშით,
სანამ დრო სულ გადაფარავს
მოდემას ჩემი კოლხი გვარის,
(ადრე მექნა რა მიჭირდა?!-
მანამ წლების დაგრეხილი ხსოვნის
გვარლით,
ამომყავს მე მეფეები –
დავიწყების ღამის ჭიდან.

1968

ქსნის ხეობის რვა ციხე

ხელთ ეჭირათ მშვილდ-ისარი,
შუბის ტარი და ხმლის ვადა,
თუმცა წვავენენ,
ომის კვამლში აღრჩობდნენ:
წირქვალს,
 ღარგისს,
ქსანს და ხაადს.
 გრუს,
 ბერციხეს,
წინკიბისს და ქარჩოხის.

1999

სპასპეტიც და სპასალარიც

ავთანდილმა ორბს რომ სტყორცნა,
შენ იმ ისარს მზით აღესიღს
ჰგავხარ!

და სხვა არსად არი.

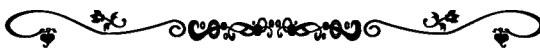
დღეს,

შენა ხარ ქართულ ლექსის –

სპასპეტიც და

სპასალარიც.

2005

* * *

ელვის წკეპლამ იელვა –
ზეესმა ცა კელა გაროზგა.
სადღაც ახლოს მოისმის,
(ალბათ აქვე, შინ არის.)
უკვდავების წყაროს ხმა,
სიცოცხლის ხის შრიალი.

2005

მეფე თეიმურაზს

(აბზალეთი – 1626)

პოეტ-მეფეს, ბაზალეთის
ძმათა სისხლში ბრალი გიდევს,
როგორც სარდალს,
ბრძენს და მორჭმულს!
მაინც შენი ხმლის კისკასი –
ენატრებათ ქართველის მინდვრებს
ყვავილებით გულამოჭმულს.

1979

* * *

მზე,

მთიდან ისე დაეშვა,
თითქოს ვიღაცამ ხელი ჰკრა,
თუმც ჩქამი არსად არ ისმის.
ვახმე!

სუნთქვა კვლავ შემიკრა
უცებ,

ხსენებამ კრწანისის.

1993

* * *

სანაპირო უქროლებდა პალმის
ტოტებს,
მზის სახეს კი ოფლში ნაბანს –
ადიოდა ცა აღმურის.
დღემ მწუხრისას გაიხადა ოქროს
კაბა
და ჩაიცვა ვარსკვლავებით
დაწინწკლული
საღამური.

1966

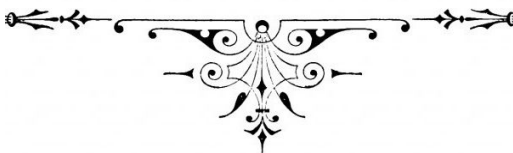
ქართულის ცა

რომ ეშმას მოულოდნელად,
გამომტყვრალს ბნელის
არკიდან.*

არ გაეთვალა ქართულის ცა,
მიმწუსრმა ღამის ჭიშკარზე
მთვარე ნალივით დაკიდა.

1960

* არკა (ინგლ.) თაღი.

ძარი

ამაყი და თავმომწონე,
აფათურებს ყველგან ხელებს,
მიდის,
 არრას არ იბარებს.
და ზვირთთა სპით ებრძვის ხმელეთს
ქარი –
 ზღვათა ამირბარი.

1972

მთეაზი

კისკისებენ წყაროები,
მთები ტორებს მადებენ.
მე,

კლდე-ღრეებს ვედები.
ბილიკების ხელს მიწვდიან,
თოვლის ხილაბანდებით
შუბლწაკრული ქედები.

1978

სული – ბაღახი

სული ადამის მოდგმის
გამოექცა ჰადეს და,
შავ-ქვესკნელის მდინარე
ლეოე კელავ გადმოლახა,
საფლავის ქვაც გააპო –
ამოვიდა ბაღახად.

1987

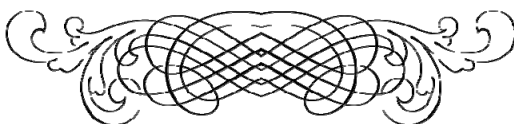
* * *

ვარსკვლავები ცვივა, როგორც პანტა...
მთვარეს უმზერ,

ვით ერთადერთ იმედს.

ყველაფერი ყოფილა წყლის ნაყვა.
შეეყუდე პოეზიის მღვიმეს
და არ უსმენ წუთისოფლის
ყაყანს.

2002

ძარჩოხი – 1625

„სააკაძეს ხუთი კონა ისარი შემოეხარჯა,
მერე ხმლით დაერია ყიზილბაშებს.“

მემატიანე

ქართლის ნათელ ცას აბნელებს –
დეღუმა სააკაძის ისრის.

იწრიტება მოსისხარი –

ქარჩოხიდან კვნესა ისმის,
სისხლის ღვარად მოდის ქსანი.

2000

* * *

ისე ცვივა წვეთები,
თითქოს სოფლელი ბიჭი
მწიფე თუთას არხევდეს.
ელვაა თუ...
უფალი,
ჩვენ რომ ცისკენ გვახედებს?!

1964

დარიოსი

ცეცხლის მახვილით მოდის დარიოს,
რომ არიუ-დარიოს:

აჭრას,

აჩეხოს ქართველის სული

და ვით აკიდო,

გასაშრობად და გასახმობად

მზეზე გაკიდოს.

და გამარჯვების წარწერები

კლდეებზე დაჰკიდოს.

1972

* * *

წარსულს ჩემსავით არავინ ხედავს,
მე ისე ვუცქერ უძველეს
კოლხეთს.
ვით დავიწყების ჭაში მჯდარ
ტიტანს.
და ქვეყანაზე რაც უნდა მოხდეს,
მე ამოვიყვან მას ღამის
ჭიდან.

1965

ქრისტე

ძველ ადამ-წესებს უფალიც მისდევს:

ის მტერსაც ყვარობს,

ვითარცა მოყვასს,

ღვთის მსასობელთ...

ურწმუნო ხისტებს –

უშვერს „ცოდვისთვის“ ორივე ღოყას,

რა ქნას,

თვის საწმეოს ყოველივეს

პატიობს ქრისტე.

1980

ანდუყაფარ ამილოხორი

საქართველოს დაღატისთვის,
მაგრად უნდა გაიღახოს,
და ჩააგდონ მერე ხაროს.
ან თვალები –
დაეთხაროს,
ანდუყაფარ ამილოხორს.

1992

* * *

მიწის ლუკმაა ბოლოს ყოველი,
თუმც ყოველივეს უნდა იღბალი:
მზე დამაშვრალი, ნამაშრიყალ-
ნამადრიბალი

და პირნათელი ცად ატყორჩნილ
მთასთან,

იმ ბართან,

უამს მიმწუხრისას მაინც მშობელ
მიწას მიბარდა.

1984

ოსკ ლაზარე

ელვის ხელით გამოსწევს
მთვარის დიდ ღოდს ლაზარე
და ჭკრეტს ცაში: „პულსარებს“,
„შავ ხვრელს“,

„წითელ გიგანტებს“

„თეთრ ჯუჯებს“ და

„კვაზარებს.“*

1966

* ბუნების საკვირველი ობიექტები.

ელავს სასახლე

მითებითაა გადახურული
და ლეგენდები უდევს საძირკველად,
ის აუგია თითქოს ფიდიასს, –
„კოლხურ ფსალმუნთა“ –
ელავს სასახლე,
სადაც კოლხეთის დიდი წარსული –
ათასსანთლიან ჭაღად ჰკიდია.

1997

* * *

რაღა ქნას მოღვმამ ადამის,
აქ ყოფნის არ აქვს არჩივი
კარიც რომ ჰქონდეს ღიადაც.
 უფალო გადაარჩინე,
სიკვდილ-სიცოცხლის
 ნიაღვარს.

1993

პოეტი ოცდამეერთის

მზის ოქროს სხივით მოსილი,
საუკუნიდან მეოცის
ხმა ისევ გესმის:

„შეერთდით!“

ლეგენდებიდან მოსულო,
პოეტო ოცდამეერთის.

2002

* * *

ვინ გკითხა თორემ,
აქ მოსვლაზე
 გეთქავ უარი,
აწ სულერთია, რადგან მოხვედი,
ერთი ფასი აქვს თვალ-მარგალიტს,
ტუფსა და ფიქალს.
რისი სამოთხე!
დუღს ჯოჯოხეთი,
 საექიოს და სააქაოს,
 აქაც და იქაც.

1993

ხილვა: გულანშაროსთან

არ ჩანდა ფრიდონ!
გულანშაროსთან,
ზღვა მედიდურად
 ისევ შარობდა.
და ისე, როგორც დავარს დაპირდა:
ადარ უშვებდა მზისდარ
 კიდობანს,
ლოდინით დაღლილ ლამაზ ნაპირთან.

1972

ორწყალთან

შავი და თეთრი არაგვი,
ეფარებიან ბორცვიანს
და სიყვარულსაც ასწრებენ:
ერთურთს ორწყალთან კოცნიან,
ვითარცა ძველი წაწლები.

1977

* * *

ჩამავალი მზის სარკეში,
ვარდისფერად შეილება,
სახე ციცქნა ორქიდეამ.*
ღვინო არა,
რძე იღვრება,
მთვარის თეთრი ღოჭიდან.

1964

* ორქიდეა (ბერძ.) სუბტროპიკული მცენარე.

* * *

დღისით და ღამით დაღლილს
ლოდინით
და მარილიან წყლებით გაღეშილ
ნაპირს მიჰყვება ღრუბლების
და მათა ნახირი.
და დავიწყების ცივ აკლდამებში –
გრიგალი ზვირთებს მიასვენებს
ზღვის ბაღდახინით.

1969

მირაჟებს და მისტიკიებს

მან იხილა საოცრება –
მიწიდან ცად ამადლებს.

აი, ახლა,

გზას გასქცერის

ქრისტეს მიერს.

და დაეძებს კვლავ ოცნებით

მირაჟებს და მისტიკიებს.*

1978

* მისტიკია (ბერძ.) საიდუმლოებანი.

* * *

მამლის ყივილის გრძელი სატევრით,
სულს დაფავს მძიმედ დაჭრილი
ღამე.

და ვარსკვლავებს რაღა აღხინებთ?!
როცა გრიგალი ნაპირზე ყრია –
ანდა ამ ქარებს,
მკვდარ ზვირთთა გვამებს,

1986

მზე

ანთებს ცისკრის ჩირადანს –
ბრწყინავ ეპოლეტებით,
მიღის, ვითა ჰუსარი,
და არ აგდებს ჩირადაც:
ნეიტრონულ ვარსკვლავებს,
კვაზარებს და
პულსარებს.

1965

კოშუბი

არ მაღავენ,

გამომწვევად,

ყვითელ ძუძუებს აჩენენ,

გზისპირ მდგარი კომშები.

შემოდგომა გზას მიყვება

და აცვია ფოთლების –

ოქროსფერი ქოშები.

1968

სოფელში

სულ პატარა ნაკადული,
შუკა-შაკა მიტანტალობს,
ისე,

ვითარც მეზობლისას,
ფეხშიშველი გლეხის გოგო.
ცის ბილიკზე მიდის მწუხრიც
და ვარსკვლავებს
მიგალობობს.

1967

ზღვის პატარა ქონდაქარებს

მაღალი და ღელვით საესე,
ხელთ ეჭირათ ზვირთთა თასი
და ზეიმი კქონდათ ქარებს.
ზღვა ნაპირზე ყრიდა ხამსებს –
წყლის პატარა ქონდაქარებს.*

1963

* ქონდაქარი – ჯაღათი.

ჰელესპონტი

გრიგალს დიდი ცოდვა ადევს,
ზვირთები რომ ხმელეთს ჰკორტნის.
ჩინჩხვებიანს იცვამს ძაძებს
და დაღუპულ ჰელეს¹ გლოვობს,
გულდამწვარი –
ჰელესპონტი.²

1969

¹ ჰელე – ათამანტისა და ღრუბელთა ღმერთქალის
ნეფელეს ქალიშვილი, ფრიქსოსის და.

² ჰელესპონტი – შავი ზღვის პრეისტორიული
სახელწოდება.

* * *

საკუთარ თავს ვეძებდი,
ხელთ მეკავა ყულფი მე.
და არაფერს ვამეტებ:
ცხრაჯერ შემოვუფრინე
წუხელ –
უცხო პლანეტებს.

1999

უნდა აღმოაჩინო აიეტის სასახლე

მიკვირს ხმას რომ არ იღებს
უძველესი ფაზისი,
მოწამეთას და ხვამლის
მთებიც თითქოს დამუნჯდნენ.
წარსული კი უეცარ ნახვის შიშით
ცახცახებს.

შენ,

ვითარცა შლიმანმა* „პრიამოსის

საუნჯე“**,

უნდა აღმოაჩინო აიეტის სასახლე.

1963

* შლიმანი – ტროის აღმომჩენი.

** ოქროს საგანძური (1873 წ.)

კატეგორიის ბავშვობა

ჩასახული მითებში,
ხარ უფლისგან ნაშობი
და...
ემმასგან დევნილი.
„კატეგორიის ბავშვობა“
გახსოვს გუშინდელივით.

1998

მუხიკის სამყაროში

გსურს,
რომ დამე დღით შეცვალო,
ადაჯიო,
ანდანტეთი,
ალეგრეტო,, ალეგროთი,
(შელი, ჯამით ან დანტეთი.)
და ფორტე კი ფორტისიმოთი,
რადგან ჰანგთა შენა ხარ ღოთი.

1970

* * *

ფეხაკრეფით დადის შიში,
დანა აღარ უხსნის ზღვას პირს
და გაჰკივის ღამეს ქარი:
რომ მოადგა ღელვა ნაპირს,
ჩანს ეცვალა საწყაღს მხარი.

1971

* * *

იყო უამი,
მიწაზე რომ,
ისე, როგორც გილგამეში,
ფეხებს მაგრად ვადგამდი.
ახლა სხვაა...
დღე-ღამეში,
სულ უჩუმრად გადადის....

2005

შავ ხვრელებს და კვაზარებს

ვხედავ: ჯოჯოხეთია,
იქ სხვა ცეცხლი ტრიალებს,
რეკვა ისმის სხვა ზარის,
ჯერ ფიქრიც არ სწვევიათ
„შავ ხვრელებს“¹ და
„კვაზარებს“².

1971

^{1,2} – კოსმიური, ჯერაც უცნობი ობიექტები.

* * *

ვინ იცის,
იქნებ სულ მალე,
აწ ხნიერს აღარ მეღირსოს
მე,
თქვენი თვალის შევლება!
ჩემო პონტოვ და ეგრისო! –
უთქვენოდ რა მეშველება.

2020

ასკილის ბუჩქი

კლდეებს შუა პატარა წყარო,
მთებს გულში სისხლივით
უჩქევს.

და იქვე ფერდობი მოჩანს,
რომელსაც ასკილის ბუჩქი,
ხელში უკავია დროშად.

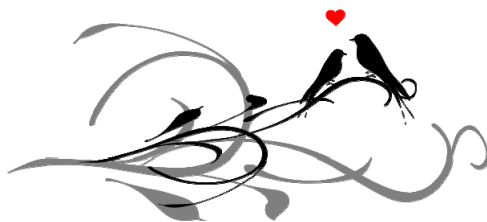
1984

ზღვა და ქარი

ღამემ წყალში ვარსკვლავები
ჩაყარა,
ვით ხურდა,
მთავრეც წყალმა შთანთქა.
ზღვას რომ აღელვება სურდა,
ქარმა უცებ გათქვა.

1979

ფრთები მითებს მიანდე

ცივ წარსულში საფრენად –
ფრთები მითებს მიანდე
და ზღვისკარად კოლხეთში –
ლეგენდები დათესე.
მიტომ გიხმობს დეკარტე,
ვიკო და ელიადე,
რადგან ნათელმხილველი
ხარ პოეტი „ფატესი“.¹

1969

¹ ფატე – შლეგი, ღვთაებრიობით განმსჭაელებული.

აინინა, ღანაინა

სწამდათ მოკვდავთ:

ვასაკების

ხმაზე მოდიოდა წვიმა.

და, ცა იყო ის ადგილი,

სადაც ერთად მეუფობდნენ:

აინაინა,¹

დაინანა,²

მაცი,³

ბოჩი,⁴

ბადგინი.⁵

1966

^{1,2,3,4,5} – წარმართული კერპები.

* * *

შორით მთვარის ჩნდა კუნძული,
სად ისმოდა ხმა –

ძახილი:

– ჩემს დასეტყვავს,

შენს არა?

ცა – ღრუბლებით დახუნძლული,
შუაღამემ ვენახივით,
ვარსკვლავებით შესარა.

1966

ბალავრად აქვთ მითები

შენი წიგნის ფურცლებზე,
ვერვინ ნახავს ნოხორეს¹ –
მზირალს გაბედითებით.
რადგან შენი ლექსების –
ცამდე აწვდილ დოხორეს²,
ბალავრად აქვს მითები.

1988

¹ ნოხორე – (მეგრ.) ნასახლარი.

² დოხორე – (მეგრ.) სასახლე.

**მიკენი და ტირინთო
(ტროას ნაბრავები)**

რემა საუკუნეთა –
უნდა იქ გაირინდოს,
სადაც მზებებს იკმევდნენ
საიდუმლოდ: ტირინთო,
ორქომენი,
მიკენი.

1979

* * *

ფერდობიდან გადმომდგარი,
კვლავ გაჰკივის ასკილი:
– თქვენ,

სხვადასხვა ნუ გგონიათ,
სიკვდილი და სიცოცხლეა,
ერთურთს გადანაფსკვნილი.

1984

* * *

მთვარე მთიების მცირე ამალით,
მიჰყვება ღამის მტვრიან
ტრამალებს
და გზას უნათებს სხივი –
ჭაღარის.
გათენდებას კი ყივის მამალი,
ძველი აშიკი,
ნაყივჩაღარი.

1969

ოსკ სვანეთში

ღამით მოსილ თეთნულდიდან
ვარსკვლავები ჩამოცვივდა,
თითქოს მთებმა უკარნახეს –
ხმა მომესმა უცებ ციდან –
დალისა და
სულკალმასის.

1971

ბუმბერაზ-ბოლიათები

მომხდურზე გამარჯვებულნი:

ბუმბერაზ-გოლიათები,

პონტოს პირ კოცონს

ანთებენ:

მოსს¹-მუსხნი²,

თაბაღ³-თუბაღნი⁴,

კოლნი⁵ და კორიბანტები⁶.

1977

^{1,2,3,4,5,6} – ძველ კოლხური (ქართველური) ტომები.

თბილისი

პიტალო მთების ყდაში ჩასმული
თბილისი,

ქართველის დიდი წიგნია,
სადაც ამბავი წერია შიგ გაუგონარი
და მტკვარიც შიგ დევს,
როგორც ზონარი.

1960

* * *

მიმწუხრისას სოფლის ბოლოს,
მეგრულ ჩონგურს ხმა
ასულის,
ვითარცა მტრედს აფართქალებს:
„რინაშ ნება ქორდასუნი,
ქიანა მუში მაფართაღე“.*

1956

* ყოფნის ნება რომ იყოს,
ქვეყანა რა დიდია (მეგრ.)

ო, როგორ ჰგავს ქალაქ ურის

სადღაც მოვარის სოროდან –
გამომკრთალი ცივი სხივი,
კვილივით ისმის ტურის...
ო, როგორ ჰგავს ქალაქ ურის –
ცა –
წარსულით გაჭვარტლული.

1965

არაბზო

შიშს და სიჩუმეს დარაგავს
და გადაუხდის ერთს ასად,
რაც მისცეს მთა და გორებმა.

ბარად ჩამოვა არაგვი
და მუხლსმოიყრის მცხეთასთან,
მერე მტკვარს ეამბორება.

1968

* * *

ზღვა ჰგავს გოლგოთას
ზვირთთა სვეტებით,
და მზე – ქრისტეა,
მიჰყავთ დასავლით,
რომ ჯვარზე აცვან,
რადგან რწმენის ადევს
ბორკილი.
ცას ხელთ უჭირავს ელვა თოკივით,
და კანკალებს იუდასავით.

1978

ქრისტუს მხედარი

ციდან ანგელოზები
ისევ ისე ხედავენ,
რომ გღევს ხმა –

ჯადოსნური.

შენ ხარ ქრისტეს მხედარი,
ძველი არა,
უძველეს –

კოლხეთიდან მოსული.

1991

„ლურჯა ცხენებს“ და „შავლებოს“

ჩირადდნებად რომ ანთია,
უამი ვერაფერს დააკლებს,
თუნდ დედამიწა წალეკოს:
„მერანს“,
„არწივს“ და „განთიადს“,
„ლურჯა ცხენებს“ და „შავლებოს“.

1989

ვარსკვლავები – ლოცვებია უფლის

სვეტისხოველს,
მიმწუხრისას,
იოანე ნათლისმცემელს მივამსგავსებ,
თითქოს ქრისტეს –
მტკვრის მირონში ნათლავს,
ბუმბერაზ მთებს ჯვრის ტაძართან
მოუყრიათ მუხლი.
ზეცას მთვარე აუნთია სანთლად,
ვარსკვლავები – ლოცვებია უფლის.

1966

* * *

წარღნამდელმა დღეებმა,
რაც ფეხთაქვეშ გაიგეს,
პონტო უხმობს მას მერე:
ზანებს,¹
სანებს,
სანიგებს,
სანტიებს და სასპერებს.

1970

^{1,2,3,4,5} – პონტოს (შავი ზღვის) ნაპირებზე მოსახლე კოლხური (ქართველური) ტომები.

* * *

რკინის მკენებავ ჩემს წინაპრებს –
ჩაპყლიათ საფლავს ჯვარი,
იმათი, ვინც საქართველოს
მოევლინენ მეწყერად!!!
რაც დრო გადის,
მცხეთას ჯვარი,
მაღლა...
მაღლა ეწევა...

1970

* * *

ცის ბინადართ განგმირაუთ,
როდესაც მიწიერი
ფიქრი გაიკომეტებს:

– ვის სდევ?!

წმინდა გიორგის,
ქრისტესა თუ პრომეთეს?!

1971

წიწამური – 1907

არმაზის და ზედაზენის
მთათა ბროლის კიბეებით –
ჩამოსულა მთვარე დაბლა,
და ჩურჩულით,
წიწამურის გზისპირზე მდგარ
ბებერ მუხებს,
რადაცა დიდ საიდუმლოს უმხელსა...
და ვეღარ უმხელს.

1972

* * *

ის ყოველთვის მართალია,
მასთან ფუჭი არის დავა,
ანაფორაც უჩანს მღვდელთა.
და ჩვენ მის წინ ისე ვდგავართ,
ვით არსენა ხმალ გამტყდარი,
კუჭნატელთან.

1979

* * *

ჩემი მამულის მკერდზე –
ტრფობის ჯაჭვით დაგება,
მკორტნონ დღით და ღამითაც,
შავმა, შურის ყვავებმა.
ვით პრომეთე ავიტან
მისჯილ უკვდავებას და
მარადიულ წამებას.

1975

სარჩევი

წინასიტყვაობის მაგიერ.....	5
მზე და მთვარე.....	25
გამოცხადება.....	26
ეკლესიასტე და გილგამეში.....	27
*** (სულიწმინდა და უფლის ნათელი).....	28
*** (ცეცხლმოდებული).....	29
*** (ის მთაა).....	30
*** (მამლები ყივილის ჯოხებით).....	31
მიწა სავსეა ცოცხალი გვამებით.....	32
*** (სინათლის წვეთი).....	33
*** (ირევინ ფიქრები).....	34
ჰენიოხები.....	35
*** (ცივს და მარტოსულს).....	36
*** (შავი ზღვა შავს რატომ იცვამს).....	37
გლეხის ფეხშიშველა ბიჭი.....	38
*** (ადამის ძე გაჩენიდან).....	39
მითი და სინამდვილე.....	40
*** (ისე შემოუსხდნენ მთვარეს ვარსკვლავები).....	41
*** (კაცთა ცხოვრება...).....	42

სხვათა შორის.....	43
*** (ხუთი ათასწლეულის).....	44
*** (ქუხილის ხმით დრუბლებმა).....	45
ქაღდგა.....	46
უფლის ხელით არის ნაგები.....	47
კახეთში.....	48
ისევ სამეგრელოს დაღაშქერა!!!.....	49
*** (სოფლის შარაზე...).....	50
*** (თოფის ხმაზე).....	51
*** (სიცოცხლე არა).....	52
*** (ორმოცდაათი წლის იქიდან).....	53
*** (ვარსკვლავები არ ბრწყინავს).....	54
ვაჟას ფანდური.....	55
დგას თებერვალი.....	56
*** (აღარ ეგონა მამლის ყივილი).....	57
ზამთარი სხვიტორში.....	58
*** (დღისით ვედარისვენებს).....	59
*** (რომ გაავლო ქარმა მუსრი).....	60
*** (დასავლეთიდან...).....	61
ნიკო ფიროსმანიშვილს.....	62
ამბობდა მეფე დავით.....	63
ისევ არკადიელები.....	64
ვარსკვლავებს კვერავს.....	65

სანტიებს და სკვიტებს	66
*** (ჭვარცმის შიში)	67
ქასქებსა და ქაღდაველებს	68
*** (ზღაპრიდან თუ მითიდან)	69
არც აკე ჩანს, არც ან მარე	70
ხუთშაბათი	71
*** (ზღვით და ხმელეცით კოსები)	72
ვით ასტროლოგი	73
ოდი	74
*** (ღრუბლები)	75
ისტორიის პეგასი	76
ფუთი	77
*** (გაზაფხული მიიღია)	78
იქედნეები	79
*** (ელიამ კვლავ მეხი სტყორცნა)	80
*** (ოცდაცამეტი საუკუნეა)	81
ვით ქონდაქარი	82
ლინოსი და კადმოსი	83
*** (სიმყუდროვეში ჩამავალ მზეს)	84
*** (პელიოსის გაკვეხილი)	85
*** (ვერლიბარი)	86
*** (ცით ჩამოსული ნისლის ფთილები)	87
მთვარე ჩახქერის წყალს ნარცისივით	88

*** (დროის ქვაბში ჩარჩენილ).....	89
ჩემი წინაპარი კოლხი.....	90
მოვა დრო	91
*** (ზღვით და ოკეანით დიან).....	92
დიდი პოეტი	93
*** (ჩალურჯებიან ზვირთებს თვალები).....	94
ლეგნოსი.....	95
*** (ამ ცისქვეშეთში)	96
ერთი ტალღა.....	97
სული	98
ზღვა.....	99
მიღმა ათასწლეულთა.....	100
წინაპართა სალოცავი.....	101
მარადისობის ხე.....	102
შუმერულს და აქადურს	103
*** (სინათლის წლების და ფერების).....	104
ბალვაშებს და ყაყიტებს.....	105
წმინდანები.....	106
ფრესკებს შეეხიზნები.....	107
ვარსკვლავთ ცვენა.....	108
ორი სხივი	109
ასფოტოლა.....	110
ვარდების სასახლე.....	111

ქრისტეს ქიტონი.....	112
*** (ცა).....	113
აქციუსი.....	114
რიწა და ავადჰარა.....	115
ჰომეროს და ბეთჰოვენი.....	116
*** (იდუმალებით მოცულ).....	117
*** (ყოფნის მწვანე მინდორზე).....	118
აიეტის და ფარტაზის.....	119
სვეტიცხოველი, ალავერდი, სამება.....	120
*** (ვისაც არ სურს მთის შვილობა).....	121
აიეტიდები.....	122
*** (ამაღამდელი დამეო).....	123
მეტეხის ციხე.....	124
კაბირებს და კარდუხებს.....	125
*** (როს დასდეს დედამიწას).....	126
მტკვარი მცხეთასთან.....	127
*** (ვით კოპალას...).....	128
*** (ოცნებას ფრენას ვინდა დაუშლის).129	
კირკე ფაზისელი.....	130
პონტო იყო ბილეთი.....	131
შუბნური და იახსარი.....	132
ფშავ-ხევსურეთში.....	133
*** (რწმენის ღოღი).....	134

პეტრე იბერი, იოანე ლაზი	135
მთვარე ადამია	136
*** (სანაპიროზე...).....	137
ფაზის-გელათ-იყალთოს	138
*** (რომ გადახვიდე ვარსკვლავებს იქით).....	139
„ნაირის ქვეყანა“	140
*** (როდესღაც მეხმა იქუხა).....	141
*** (შორ წარსულში დელავს პონტო)....	142
*** (ათასწლეულთა ბნელს რომ ანათებს).....	143
*** (მაუდ დაფენილ ცის მაგიდაზე).....	144
დრტვინავს წარსული	145
აისბერგები.....	146
*** (მეხთატეხით გულგამსკდარი ელვა).....	147
პაიკები	148
სიკვდილის გზ	149
*** (სხედან ქალ-ღვთაებები).....	150
*** (პოეტები ისევე ისე).....	151
ქასქები და ბიძირები	152
*** (ვენაცვალე საქართველოს).....	153
არკიდიელები და ალიბები.....	154
*** (რომ დაინახოს სახე ქარიშხლის)....	155

აი, რა გაშინებს.....	156
ხმა	157
ქარიშხალი ზღვაზე.....	158
დრო-ჟამით გათოკილი	159
ორი ტალღა	160
ხევსურეთში	161
ძმები.....	162
პეპლები	163
ჰემინგუეის თოფის ხმა	164
*** (ოთხი საუკუნის მერე).....	165
კოლხეთის პრეისტორიული მეფეები.....	166
ადღმოგის დღე.....	167
ქსნის ხეობის რვა ციხე.....	168
სპასპეტიც და სპასალრიც.....	169
*** (ელვის წკეპლამ იელვა).....	170
მეფე თეიმურაზს	171
*** (მზე).....	172
*** (სანაპირო უქროლებდა პალმის ტოტებს).....	173
ქართულის ცა	174
ქარი.....	175
მთებში.....	176
სული-ბადახი.....	177

*** (ვარსკვლავები ცვივა).....	178
ქარჩოხი-1625	179
*** (ისევ ცვივა წვეთები).....	180
დაიროსი.....	181
*** (წარსულს ჩემსავით არავინ ხედავს).....	182
ქრისტე.....	183
ანდუყაფარ ამილოხორი.....	184
*** (მიწის ლუკმაა ბოლოს ყოველი)	185
ისევ ლაზარე.....	186
ელავს სასახლე	187
*** (რადა ქნას მოდგმამ ადამის)	188
პოეტი ოცდამეერთის	189
*** (ვინ გკითხა, თორემ...).....	190
ხილვა გულანშაროსთან	191
ნაშენები ალიზით	192
ორწყალთან.....	193
*** (ჩამავალი მზის სარკეში).....	194
*** (დღისით და ღამით...).....	195
მირაქებს და მისტერიებს.....	196
*** (მამლის ყივილის გრძელი სატვერით).....	197
მზე.....	198

კომშები.....	199
სოფელში.....	200
ზღვის პატარა ქონდაქარებს.....	201
პელესპონტი.....	202
*** (საკუთარ თავს ვეძებდი).....	203
უნდა აღმოაჩინო აიეტის სასახლე.....	204
კაცობრიობის ბავშვობა.....	205
მუსიკის სამყაროში.....	206
*** (ფეხაკრეფით დადის შიში).....	207
*** (იყო უამი).....	208
*** (ქარი საშველს აღარ აძლევს).....	209
შავ ხვრელებს და კვაზარებს.....	210
*** (ვინ იცის).....	211
ასკილის ბუჩქი.....	212
ზღვა და ქარი.....	213
ფრთები მითებს მიანდე.....	214
*** (დასავლეთით რომ მიიჩქარიან).....	215
აინანა, დაინანა.....	216
*** (შორით მთვარის ჩნდა კუნძული).....	217
ბალავრად აქვთ მითები.....	218
მიკკენი და ტირინთო.....	219
*** (ფერდობიდან გადმომდგარი).....	220
*** (მთვარე მთიების მცირე ამალით).....	221

*** (როცა ნაცნობი სიცოცხლის).....222
 ყველა კოლხი მზის შვილი.....223
 *** (სადღაც...).....224
 ისევ სვანეთში.....225
 ბუმბრაზ-გოლიათები226
 თბილისი.....227
 *** (მიმწუხრისას სოფლის ბოლოს)228
 ო, როგორ ჰგავს ქალაქ ურის.....229
 არაგვი.....230
 *** (ზღვა ჰგავს გოლგოთას).....231
 ქრისტეს მხედარი.....232
 „ღურჯა ცხენებს“ და „შავლეგოს“233
 ვარსკვლავები – ღოცვებია უფლის.....234
 *** (წარღენამდელმა დღეებმა).....235
 *** (რკინის მკვნეტავ ჩემს წინაპრებს).236
 *** (ცის ბინადართ განგმირავთ).....237
 წიწამური – 1907.....238
 *** (ის ყოველთვის მართალია).....239
 ჩემი მამულის მკერდზე240

2020.08.01

"საერთაშორისო მკვლევარების" 100-გვერდის
პროგრამის, საქართველოს მკვლევარების, საქართველოს
საერთაშორისო მკვლევარების, საქართველოს მკვლევარების
საერთაშორისო მკვლევარების პროგრამის
"საერთაშორისო მკვლევარების"
საერთაშორისო მკვლევარების, 3-6 კლასის მკვლევარების
პროგრამის თანამშრომლობის, მისი მხარის ცენტრების
საერთაშორისო მკვლევარების პროგრამის
3-6 კლასის მკვლევარების, 100-გვერდის
პროგრამის მკვლევარების პროგრამის
საერთაშორისო მკვლევარების.

საერთაშორისო მკვლევარების
2020.08.01

ვაჟა ეგრისელი

კოლხური ფსალმუნები

100 ტომად
ტომი 79

VAZHA EGRISELI
“KOLKHURI PHSALMUNEBI”
ONE HUNDRED VOLUME
VOLUM 79

გამომცემლობის

რედაქტორი

– ბიორბი კუპატაძე

მხატვარი

– სპარტაკ ცინცაძე

მხატვრული რედაქტორი

– ირაკლი უშვერიძე

ტექნიკური რედაქტორი

– ნანა ღუმბაძე

კორექტორი

– ლარისა ხაჭავჭავაძე

კომპიუტერული

უზრუნველყოფა

– ნანა და დათო ყანდაშვილები

გამომცემელი – ვაჟა ღოღბაია

ფასი 20 ლარი

თბილისი
2020

გამომცემლობა „უნივერსალი“

თბილისი, 0186, ა. ჯორჯიძის ქუჩის №4. ☎: 5(99) 33 52 02, 5(99) 17 22 30
E-mail: universal505@gmail.com; gamomcemlobauniversal@gmail.com